

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Educació
Grau de Mestre d'Educació Primària

famílies i escola

GUIA PRÀCTICA PER A MESTRES NOVELLS

Treball de Final de Grau
Modalitat B: Creació d'un producte
Curs 2021 - 2022

Autora: Elisenda Reig i Gregori
Tutor: Salvador Oriola

Resum

Aquest Treball de Final de Grau presenta una investigació i la seva proposta de producció, sobre la formació inicial dels mestres en matèria de famílies. A partir de l'estudi de la literatura científica al respecte, l'anàlisi dels plans docents del Grau de Mestre en Educació Primària de la Universitat de Barcelona i la recerca empírica a través d'entrevistes a expertes i un qüestionari a estudiants del quart curs del Grau, es constata la necessitat de millorar la formació dels futurs docents en l'àmbit de les famílies.

La investigació realitzada demostra, en primer terme, la importància capital de la relació i col·laboració entre les famílies i l'escola per tal d'aconseguir una millor qualitat educativa. Alhora que se n'han pogut identificar les dificultats actuals existents al respecte. Per altra banda, s'ha pogut apercebre els pocs crèdits formatius sobre famílies que es destinen a la formació inicial dels docents. Així mateix, ha quedat palès com els futurs mestres novells encaren el seu futur professional imminent amb les preocupacions pròpies de qui encara no compta amb experiència i més concretament relacionat amb aquest àmbit de treball: les famílies.

És per això, que amb el present Treball de Final de Grau es presenta una guia pràctica destinada als mestres novells sobre famílies i escola, la qual ha tingut una validació tant des de l'àmbit acadèmic, com l'àmbit sociològic, com dels mateixos professionals docents de les escoles i dels futurs mestres, principals destinataris de la guia.

Paraules clau: famílies, escola, formació inicial, mestres novells, guia pràctica

Resumen

Este Trabajo de Final de Grado presenta una investigación y su propuesta de producción, sobre la formación inicial de los maestros en materia de familias. A partir del estudio de la literatura científica al respecto, el análisis de los planes docentes del Grado de Maestro en Educación Primaria de la Universidad de Barcelona y la investigación empírica a través de entrevistas a expertos y una encuesta a estudiantes del cuarto curso del Grado, se constata la necesidad de mejorar la formación de los futuros docentes en el ámbito de las familias.

La investigación realizada demuestra, por un lado, la importancia capital de la relación y colaboración entre las familias y la escuela para conseguir una mejor calidad educativa. A la vez que se han podido identificar las dificultades actuales existentes al respecto. Por otro lado, se ha podido constatar los pocos créditos de formación sobre familias que se destinan en la formación inicial de los docentes. Así mismo, se demuestra como los futuros maestros afrontan su futuro profesional próximo con las preocupaciones propias de aquellos que todavía no cuentan con experiencia y más concretamente relacionado con este ámbito de trabajo: las familias.

Es por eso, que con el presente Trabajo de Final de Grado se presenta una guía práctica destinada a maestros noveles sobre familias y escuela, la cual ha tenido una validación tanto desde el ámbito académico, como el ámbito sociológico, como de los mismos profesionales docentes de las escuelas y de los futuros maestros, principales destinatarios de la guía.

Palabras clave: familias, escuela, formación inicial, maestros noveles, guía práctica

Abstract

This Final Degree Project presents a research and its production proposal, on the initial training of teachers in matters of families. From the study of the scientific literature on the subject, the analysis of the teaching plans of the Degree in Primary Education at the University of Barcelona and the empirical research through interviews to experts and a survey to students of the fourth year of the Degree, the need to improve the training of future teachers in the field of families is confirmed.

The research carried out shows, on the one hand, the capital importance of the relationship and collaboration between families and the school in order to achieve a better educational quality. At the same time, it has been possible to identify the current difficulties in this regard. On the other hand, it has been possible to confirm the few training credits on families that are allocated in the initial training of teachers. Likewise, it has been shown how future teachers face their near professional future with the concerns of those who do not yet have experience and more specifically related to this field of work: families.

It is for this reason that this Final Degree Project presents a practical guide for new teachers on families and school, which has been validated both from the academic and sociological fields, as well as by the teaching professionals of the schools and the future teachers, who are the main recipients of the guide.

Key words: families, school, initial training, novice teachers, practical guide.

Agraïments

A les portes de finalitzar el Grau, les ganes d'emprendre un nou camí com a professionals de l'educació i, la implicació i dedicació que requereix un treball d'aquestes característiques, fan que en alguns moments sigui esgotador. Tanmateix, la satisfacció de poder veure el resultat obtingut, observar amb deteniment i gaudi aquell producte que t'havies imaginat i que ara ja està a les teves mans per tu i per tots aquells que ho necessitin és, sens dubte, una alegria.

Gràcies a totes les que m'heu acompanyat en aquest procés des de la vostra col·laboració i aportacions. Heu estat cabdals i imprescindibles.

Sumari

1. Introducció	5
2. Objectius	6
3. Marc teòric	7
3.1. Famílies i Escola	7
3.1.1. Tipus de famílies	7
3.1.2. Relació famílies i escola	9
3.1.3. Participació de les famílies a l'escola	11
3.1.4. Normativa reguladora de la participació de les famílies a l'escola	12
3.2. La formació inicial dels mestres respecte les famílies	14
3.3. Preocupacions dels mestres novells	16
4. Metodologia	17
4.1. Context	17
4.2. Instruments	18
4.3. Mostra	20
4.4. Procediment	20
5. Anàlisi diagnòstica	22
6. Disseny, descripció i validació del producte	24
6.1. Contingut	24
6.2. Estructura	24
6.3. Disseny	25
6.4. Validació i propostes de millora	25
7. Conclusions	26
8. Referències bibliogràfiques	27
9. Annexes	30
Annex I: Relació de preguntes del qüestionari diagnòstic	30
Annex II: Graella de mesuració per a la validació del producte	31
Annex III: Producte final del Treball de Final de Grau. <i>"Famílies i escola. Guia pràctica per a mestres novells"</i>	31

1. Introducció

Acabat el Grau de Mestre en Educació Primària (o Infantil), el pas a la professionalització implica un procés molt ràpid. Els recentment graduats com a mestres al juny esdevenen docents amb plenes responsabilitats al setembre en tots els àmbits de treball implicats.

El Grau de Mestre en Educació Primària a la Universitat de Barcelona compta amb 240 crèdits amb una formació bàsica (60 cr.) en què s'adquireixen competències en psicologia, sociologia, comunicació i educació. Igualment, compta amb una formació obligatòria (102 cr.) en didàctica i una formació optativa d'especialització en alguna menció (27 cr.). Les pràctiques externes (45 cr.) i el treball de final de grau (6 cr.) acabaran de completar el total de crèdits formatius que s'ofereix al Grau.

Així, malgrat els quatre anys de preparació com a mestres a través del Grau universitari, amb les seves pertinents pràctiques formativo-professionals, la preparació amb què es finalitza el Grau no acaba de resoldre les necessitats existents entre els mestres novells. Tant és així que diversos estudis ho confirmen i en alguns països ja s'estan aplicant formacions de competències bàsiques durant el primer any de mestres, o programes d'inducció com el que podem trobar al nostre país amb el programa "Comencem bé" del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. En aquesta mateixa línia comencen a aparèixer algunes veus entre acadèmics, mestres i entitats educatives que plantegen la necessitat d'ampliar la formació dels futurs mestres amb estratègies diverses.

En aquest sentit, l'autora, finalitzat el Grau de Mestre en Educació Primària, pren consciència de les mancances existents en aquesta formació bàsica dels futurs mestres en relació a diversos temes però en especial al treball en famílies. Després de molts anys d'experiència professional com a educadora social amb joves i famílies vulnerables, un llarg recorregut vinculada al lleure educatiu des de l'escoltisme, uns quants anys de mare implicada amb l'escola de les seves filles (havent estat presidenta de l'AFA de l'escola) i la recent propera finalització del Grau de mestra, s'adona que la preparació per encarar la professió amb uns aliats necessaris i indispensables en l'educació dels infants com són les famílies és escassa i no cobreix les necessitats formatives dels futurs docents pel que fa a aquest àmbit. Desatendre una realitat inqüestionable com és que tot infant disposa d'una família, del tipus que sigui, la qual és la principal responsable de la seva educació i no preparar els mestres suficientment per treballar-hi conjuntament anirà en detriment de la qualitat educativa i de l'objectiu final de l'educació: que els infants aprenguin i es desenvolupin satisfactòriament i, en definitiva, el benestar de tots aquests infants.

A partir d'aquí, doncs, l'autora es planteja analitzar la certesa d'aquesta hipòtesi a partir de l'estudi de la literatura científica al respecte i la recerca de dades empíriques amb l'objectiu d'elaborar una nova proposta de pla docent més complet, extens i específic amb relació al treball en famílies per a l'assignatura d'Acció Tutorial que s'ofereix actualment a la Universitat de Barcelona. Tot i això, després d'entrevistar-se amb una professora especialitzada amb el treball amb famílies de la universitat comprèn que dur a terme una proposta d'aquestes característiques implica moltes dificultats burocràtiques que, alhora, porten una falta de prospectiva i moltes limitacions. De tal manera que es redibuixa la proposta plantejada inicialment i s'opta per dissenyar i elaborar una guia pràctica sobre famílies i escola per a mestres novells amb la finalitat de respondre a les preguntes més freqüents a tall d'aclariments i recull de recursos i/o estratègies.

Consegüentment, doncs, després de tot el treball de recerca, anàlisi i comprovació de la hipòtesi plantejada en aquest treball de final de grau, s'ha elaborat una guia pràctica per a mestres novells sobre famílies i escola la qual pretén ser una eina facilitadora en l'inici de la tasca professional dels mestres novells en relació al treball amb famílies.

2. Objectius

Plantejada, doncs, la hipòtesi de recerca es marcaran els objectius a aconseguir amb aquest treball de final de grau. Per a fer-ho es parteix del qüestionament de diverses idees que col·laboraran a la reflexió: el Grau de Mestre en Educació Primària capacita professionalment als futurs docents per exercir de mestres en l'àmbit de les famílies? Com és actualment la formació inicial en aquesta matèria? Com podria ser? Per què és important el treball en famílies a l'escola? Què podria facilitar una millor preparació per exercir de mestres en matèria de famílies?

Els objectius proposats, doncs, pel present treball de final de grau són:

- Elaborar una anàlisi diagnòstica de les necessitats de la formació inicial del docent envers el treball amb les famílies.
- Elaborar una guia pràctica per tal de donar resposta a les mancances observades.
  - o Empoderar als mestres novells tècnicament i competencial en relació al tema de treball (famílies i escola).
  - o Dotar els mestres d'eines, recursos i/o estratègies per a dur a terme la seva tasca professional en relació al tema de treball (famílies i escola).
  - o Millorar les relacions entre famílies i escola.

3. Marc teòric

Per tal de crear un marc contextual de referència en relació a la matèria d'aquest Treball de Final de Grau, seguidament es presenta una aproximació a diversos estudis publicats sobre la temàtica i altres fonts d'informació d'interès. Per a fer-ho s'ha organitzat el contingut en dos blocs diferenciats. Per una banda, un primer bloc específic sobre famílies en què s'examinarà el concepte de família, els tipus de famílies, la vinculació d'aquestes quant a l'educació dels fills i filles i la seva relació amb l'escola. I un segon bloc, en què es presentarà els mestres novells referent a la seva formació inicial i les preocupacions respecte a les relacions amb les famílies.

3.1. Famílies i Escola

El model de família en la societat occidental ha anat variant al llarg del temps evolucionant més contemporàniament des d'un model de família patriarcal cap a noves maneres de comprendre les relacions familiars entre sexes i generacions, establint així nous models de diversitat familiar que ens obliguen a parlar de famílies en plural i que modifiquen aquest concepte clàssic de família. Així les famílies deixen de ser exclusivament les formades per una parella heterosexual, amb fills biològics propis i amb rols fixos establint-se famílies amb característiques i dimensions diferents. Trobem, doncs, famílies diverses quant al sexe dels progenitors (heterosexual o homosexual), la procedència dels fills (biològics, adoptius o de diferents parelles) o intergeneracionals. Tanmateix, també s'observa diferències referent a l'ètnia dels progenitors o al nivell socioeconòmic així com als diferents estils comunicatius o d'exercici de l'autoritat, per exemple (Salvador i Carreras, 2015).

El concepte de família actual, doncs, és ric i plural i està caracteritzat per la voluntat i compromís dels seus membres de viure junts amb vincles afectius, amb relacions de reciprocitat i dependència entre ells i amb un projecte de convivència perdurable en el temps (Salvador i Carreras, 2015).

3.1.1. Tipus de famílies

D'acord amb el que s'acaba d'exposar, autors diversos proposen plantejaments diferents a l'hora d'analitzar els tipus de famílies. Salvador i Carreras (2015), per la seva banda, plantegen una proposta de tipus de famílies d'acord amb diferents formes de classificació. Vaello (2009), al seu torn, farà una anàlisi de les famílies des d'un altre punt de vista i segons diferents variables, les quals ja inclouran aspectes en relació a l'estil educatiu exercit per les famílies. Ja en altres termes més específics en relació a les famílies pròpiament dins l'entorn escolar, trobem autors com Collet (2017) que especifica els tipus de famílies segons la presència i visibilitat

d'aquestes en el marc del funcionament de l'escola o, autores com Comas (2019) que suggereix una classificació de les famílies segons la relació que mantenen amb l'escola.

Concretant, veiem com Salvador i Carreras (2015) classifiquen els tipus de famílies d'acord a diferents estructures o agrupaments. Una possible agrupació que proposen seria la que es presenta al quadre següent:

Figura 1. Tipus de famílies

Segons l'estructura	Segons la formació	Segons les circumstàncies de l'entorn	Segons els estils i la manera com els seus membres es relacionen
<ul style="list-style-type: none"> • Tradicional (un pare i una mare) • Monoparental (un sol pare/una sola mare) per viduïtat, per abandonament o per pròpia decisió de ser mare o pare. • Homoparental (dos pares / dues mares) 	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptiva • Acollidora • Reconstituïda o enllaçada (formada a partir de pares/mares amb fills d'unions anteriors) • Inseminació artificial (amb totes les seves variacions com ara a partir de donants d'esperma o d'òvuls i per subrogació) 	<ul style="list-style-type: none"> • Famílies migrants, refugiades (també els menors no acompanyats que viuen en un centre d'acollida i que mantenen vincles amb la seva família en el país d'origen). • Famílies extenses per pèrdua de l'habitatge i condicions econòmiques adverses, però també avis que fan el paper dels pares en absència d'aquests. • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • De com s'exerceix l'autoritat • De com es respecta la voluntat dels uns i dels altres • De com es distribueixen les tasques domèstiques • De com s'aprofita el lleure • De com s'expressen els afectes • De l'existència o no de creences religioses • Dels gustos en el menjar • Estil de vida i consum • De com es gestiona l'autonomia, la responsabilitat • ...

Font: Adaptació de Salvador i Carreras (2015)

Al seu torn, Vaello (2009) proposa analitzar els tipus de famílies amb què es poden trobar els mestres segons un seguit de variables:

- Estructura de la família, la qual determinarà el tipus de relacions, influència i control que s'establirà entre els membres. Així, l'autor posa d'exemple una família monoparental versus una biparental, destacant com els esforços d'una i altra en relació a l'educació dels seus fills serà diferent, o com variaran les possibilitats d'influència (positiva i negativa). Afegeix, també, els membres que conviuen a la mateixa llar com un element a considerar, com per exemple les famílies enllaçades.
- Implicació. L'autor parla de famílies absolutament compromeses amb l'educació dels fills i molt col·laboradores amb els mestres, fins a famílies despreocupades que es desenten de tot.
- Influència sobre els fills. Amb aquesta variable, l'autor es refereix a les diferències de poder que exerceixen les famílies sobre els seus fills, anomenant famílies els fills dels

quals responen a les seves consignes versus aquelles que no aconsegueixen que els infants els facin cas.

- Nivell de coneixements sobre com criar/educar. L'autor afirma que les famílies han de tenir coneixements sobre com educar els fills per la qual cosa hi haurà famílies que, malgrat voler involucrar-se i tenir autoritat sobre el seu fill, aplicaran estratègies inadequades i, per tant, es pot arribar a perdre un potencial magnífic per falta d'assessorament, per exemple.
- Equilibri entre control (establiment de límits) i afecte. El seu desequilibri esdevindrà en famílies autoritàries o permissives amb una educació incompleta. Així, en funció d'aquesta variable hi haurà famílies que apostaran pel control i la disciplina, altres que donaran més valor a l'afecte i unes terceres que mantindran cert equilibri entre ambdós.

Collet (2017) per la seva banda i, des d'un punt de vista ja més enfocat dins l'escola, parla de diferents famílies d'acord a la seva veu, presència i visibilitat desiguals. Així parla de famílies hipervisibles (amb molta veu i molta visibilitat dins l'escola), famílies visibles (que se situen en un terme mitjà) i famílies invisibles. L'autor remarca, però, la importància d'identificar i prendre consciència de quines famílies hi ha dins l'escola i de tenir en compte que invisibles no és necessàriament que no vulguin participar sinó que poden concórrer aspectes culturals i de comprensió de codis que no afavoreixin aquesta visibilització.

Finalment, Comas (2019) proposa una classificació de les famílies dins l'escola d'acord al seu grau de participació. Així hi haurà famílies desconnectades les quals tenen codis culturals no coincidents, famílies presents amb connexió entre escola i llar des d'un punt de vista individual i famílies hiperimplicades amb un nivell de corresponsabilitat i treball per a la millora de l'escola elevat.

3.1.2. Relació famílies i escola

Segons Bordieu (1988) és en l'entorn de la família que es transmet el capital cultural, esdevenint l'*habitus*, segons termes del mateix autor, més significatiu en la reproducció cultural. Així mateix, aquest *habitus*, en tant que expressió quotidiana de la classe social, esdevé generador de maneres de fer, preferències i disposicions que es transfereixen entre generacions d'una mateixa família. Els infants aprenen unes disposicions determinades, maneres de pensar concretes o estils de relació a través de la família (Reay, 2005). Seguint aquesta idea Bourdieu (1988) observa que la cultura escolar, l'*habitus institucional*, lliga millor amb els infants provinents d'un *habitus* de classe mitjana autòctona. De tal manera que si l'escola no modifica les seves dinàmiques posa en valor un determinat capital cultural per damunt dels altres reproduint un sistema de desigualtat (Comas, 2019).

És en aquesta línia que diversos autors afirmen la necessitat de promoure polítiques socials en pro de la igualtat d'oportunitats per tal d'establir una transformació a fons d'una cultura escolar construïda sobre paràmetres de classe mitjana, blanca i autòctona que no representa la diversitat social d'infants i famílies, fent que moltes se sentin estrangeres (Collet et al., 2014). Situació que col·labora amb la tendència de moltes famílies d'agrupar-se amb altres famílies amb un *habitus* similar la qual, atesa la feble capacitat que té el sistema actual d'escolarització a Catalunya de contrarestar aquesta tendència, genera situacions greus de segregació escolar (Comas, 2019).

Per altra banda, des de la incorporació de la dona al mercat de treball, es fa palès que el temps escolar és superior al familiar, per tant, el procés de socialització dels infants es decanta cap a l'escola en detriment de la família i, per tant, ha implicat renegociar les relacions entre família i escola atorgant a aquesta darrera una superioritat moral i normativa (Comas, 2019). En aquest sentit, els mestres esperen que les famílies comparteixin els seus valors i objectius. *«L'arbitrarietat cultural té lloc precisament en el procés d'ignorar altres dimensions expressives de l'experiència que poden diferir, i difereixen, sobre el que hauria de ser un bon alumne. L'escola demana l'impossible: ignora altres formes expressives i reclama adhesió incondicional a l'expressivitat escolar»* (Bonal, 2007, p. 40).

Paral·lelament, i atès que històricament les famílies no han posat en qüestió l'organització de l'ensenyament, s'ha institucionalitzat un model basat en la separació de les tasques parentals i docents en el procés de socialització dels infants. Els marcs conceptuals tradicionals encara estan molt arrelats tan en bona part de les famílies com al mateix sistema educatiu. Rivera i Milicic (2006) apuntaven al seu estudi sobre l'aliança entre família i escola, com tradicionalment s'ha entès que els objectius en relació a l'acció educativa són diferents des de l'àmbit escolar o del familiar. Així, la família és l'encarregada de cobrir les necessitats bàsiques dels infants i, l'escola la responsable de la formació acadèmica, cadascú des del seu lloc i rol concret. En aquesta mateixa línia, encara avui trobem docents i projectes educatius reticents a un alt nivell d'implicació de les famílies. Tanmateix, per altra banda, autors com Epstein i Sanders (2006) afirmen que les famílies s'han de responsabilitzar també de l'educació dels seus fills guiant el seu aprenentatge i creant un clima propici per al seu desenvolupament integral i d'adaptació al context escolar.

Al seu pas, les escoles hauran de vetllar i treballar per relacionar-se i comptar amb la participació de les famílies per a dur a terme la seva tasca educadora. Per aconseguir-ho el centre escolar haurà de prendre un paper fonamental en la promoció d'aquesta col·laboració. Caldrà compartir informació, prendre responsabilitats conjuntes, arribar a acords mutus en relació als fills i filles, en definitiva establir mecanismes, canals i estratègies per mantenir relacions basades en el

respecte, la confiança, l'escolta i la comunicació. A tot això i des d'una perspectiva sistèmica, caldrà entendre la relació famílies - escola com un binomi indissociable ja que, en pro de l'infant, sempre han d'estar en permanent interrelació (Dowling i Osborne, 1996).

En definitiva, l'objectiu per una millor relació entre famílies i escola s'ha de centrar en reconèixer els codis culturals diversos sense pretensió de resocialització en els valors de la institució. És per això que les expectatives i les projeccions que tindran els docents respecte les famílies definiran com seran les relacions família – escola. Per tant, quan les pràctiques, vivències i concepcions al centre educatiu s'allunyin de la divisió entre el “nosaltres” (mestres) i l’“ells” (famílies), l'experiència escolar i els resultats acadèmics milloraran (Comas, 2019).

En definitiva, doncs, quant a les relacions família - escola és interessant remarcar com la quantitat i la qualitat dels vincles entre infants, famílies, mestres i entorn seran els que possibilitaran i condicionaran positivament o negativament l'aprenentatge del currículum i competències (Collet, 2017) i, per tant, milloraran l'objectiu últim de l'educació a l'escola: l'èxit acadèmic i el benestar dels infants.

3.1.3. Participació de les famílies a l'escola

Unes millors relacions família – escola implicaran promoure la participació de les famílies en la vida escolar. Tanmateix, la pròpia administració ha anat posposant la pregunta pel lloc físic i simbòlic de les famílies als centres educatius (Collet, 2014). Obrir l'escola requerirà, doncs, apoderar les famílies i escoltar la seva veu (Comas, 2019).

A partir de la recerca *Famílies amb veu* de la Fundació Bofill, es pot explicar quatre tipologies ideals de pares i mares segons el nivell de participació de les famílies a les escoles: els informants, els presents, els col·laboradors i els representants (Comas, 2019). Vincent (2014), al seu torn, parla de tres tipologies segons la relació i la intensitat de participació. Així hi hauria els “pares com a socis” en tant que famílies que responen a totes les demandes de l'escola i d'acord als seus objectius, els “pares com a consumidors” que fan una bona elecció d'escola i uns tercers, els “pares com a ciutadans” que apel·la a la participació de les famílies.

En l'anàlisi de cada una d'aquestes tipologies, però, s'hi pot observar com les característiques socioeconòmiques i culturals condicionen com participaran d'una determinada manera. També s'hi observa com les famílies amb més estudis universitaris són les que tenen un nivell d'implicació més alt en comissions o Associacions de Famílies (AFA). La pobresa i l'origen, al seu torn, es demostra com una barrera a l'hora de participar a l'escola. Igualment, el biaix de gènere en la participació és clarament inclinat cap a les dones (Comas, 2019).

Pel que fa als nivells de participació parlariem de tres nivells: el més baix serien les activitats d'acompanyament individual a l'escolarització i serien els exigibles per part de l'escola com a

mínim compromís de corresponsabilitat (deures, assistència a tutories); en un segon nivell hi hauria aquelles activitats que impliquen involucrar-se de manera esporàdica o informal a la vida del centre i, finalment un tercer nivell on se situa la participació formal i institucionalitzada i que impliquen un compromís de representativitat de la resta de famílies (Consell escolar i AFA) (Comas, 2019).

Per tal de construir una millor relació escola i famílies cal, doncs, conèixer el fonament del malestar i incomprensió mútua i a partir d'aquí crear una cultura escolar afavoridora de la participació democràtica (Collet, 2017) a partir d'una innovació global, un repensar la identitat del mestre i des d'on aquest es relaciona amb les famílies. Per aconseguir-ho caldrà vèncer les resistències emocionals i, per tant, caldrà disposar d'espais de proximitat i coneixement mutu. Així mateix, caldrà compartir l'espai acadèmic amb les famílies i obrir espais de decisió com el claustre o el consell escolar, alhora que modificar tots els aspectes quotidians de la vida escolar. En definitiva, i des d'una perspectiva sistèmica, el centre educatiu ha de generar suficients canvis per a incloure les famílies dins el sistema escolar i concebre'l com un agent imprescindible per a l'èxit acadèmic (Collet, 2011).

3.1.4. Normativa reguladora de la participació de les famílies a l'escola

A continuació veurem com des d'una aproximació normativa i legislativa, aquesta participació de les famílies a les escoles es contempla com un dret inalienable. Ja des de l'article 26 de la Convenció per als Drets Humans (1948) en què es remarca el dret de les famílies a escollir la classe d'educació de llurs fills; l'article 27 de la Constitució Espanyola (1978) de dret a l'educació, així com en totes les lleis estatals i autonòmiques que enumerarem a continuació queda reflectit aquest dret.

- **Marc normatiu estatal**

El marc normatiu estatal respecte la implicació de les famílies en l'educació dels seus fills i filles ha anat variant al llarg dels anys i evolucionant gradualment en les successives legislacions. Totes les lleis han fet referència a la participació de les famílies passant d'un posicionament molt general a un paper molt més actiu, participatiu i corresponsable amb l'escola.

L'any 1970 trobem una de les primeres lleis espanyoles després d'un llarg període de control absolut de l'educació per part de la dictadura franquista. En aquesta Llei General de l'Educació (LGE, 1970) s'hi pot trobar una modesta referència quan es fa esment a la coordinació «entre los diferentes órganos de gobierno de los centros educativos y los representantes de Padres y Alumnos». Posteriorment, després de 20 anys, amb la Llei Orgànica d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE, 1990) s'inclou per primer cop la participació de les famílies com un

factor rellevant per millorar la qualitat del sistema educatiu. No és fins 12 anys més tard, però, amb la Llei Orgànica de Qualitat de l'Educació (LOCE, 2002) que el paper de les famílies es desenvolupa més en tant que millora la convivència de la comunitat educativa i n'inclou la participació d'aquestes al Consell Escolar dels centres. No serà fins al 2006, amb l'aprovació de la Llei Orgànica d'Educació (LOE, 2006), en què les famílies començaran a tenir un paper més actiu en el sistema educatiu alhora que regularà un millor funcionament per a les associacions de famílies. Tanmateix, amb la Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMCE, 2013) trobarem nous propòsits que es veuran reflectits en disposicions que procuraran la participació de les famílies en la gestió i control dels centres tant com a agents particulars com col·lectius amb les associacions de famílies.

Actualment, seguint a nivell estatal, la darrera llei d'educació aprovada, la Llei Orgànica per la que es modifica la Llei Orgànica d'Educació (LOMLOE, 2020) que va entrar en vigor el gener del 2021 i que tindrà diferents fases d'implantació durant els propers dos cursos, està previst que aporti millores respecte a la implicació de les famílies en el sistema educatiu. Es contempla, a diferència de l'anterior llei, una participació cooperativa i col·laborativa per part de les famílies en els projectes i tasques que es proposin des dels centres educatius així com incloure propostes específiques per a les famílies als Projectes Educatius de Centre entre altres.

- **Marc normatiu autonòmic: Catalunya**

Però anterior a les dues darreres lleis estatals esmentades, cal situar-nos a nivell autonòmic l'any 2009 en què el Parlament de Catalunya, en el marc de les competències compartides entre el Ministeri d'Educació i Formació Professional i el Departament d'Educació, va reglamentar les seves atribucions en matèria d'educació. Així, es va aprovar la Llei d'Educació de Catalunya (LEC, 2009) segons la Constitució Espanyola, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i la Llei Orgànica d'Educació de 2006. Fou una llei basada en el projecte compartit amb la gran majoria de la comunitat educativa de Catalunya que es va anomenar Pacte Nacional per a l'Educació. Així doncs, atès que l'objecte d'estudi d'aquest treball s'emmarca dins el territori català, analitzarem més en detall la relació entre famílies i educació que trobem a la LEC. Observem, doncs, ja des del preàmbul la importància que s'atribueix des d'aquesta llei a les famílies en l'educació dels infants atribuïnt-los-hi un «paper fonamental». Partint d'aquest marc que apareix al preàmbul, doncs, la llei comptarà amb diversos articles on el valor del paper de les famílies es posarà de manifest. Concretament, llegim a l'article 2 de principis rectors del sistema educatiu, punt 2.f) «El compromís de les famílies en el procés educatiu i l'estímul i el suport per a fer-lo possible». Així la llei, en el seu Títol III. De la comunitat educativa, compta amb un capítol exclusiu per a les famílies (capítol III), en el mateix rang i precedit pels alumnes (capítol II) i seguit pel professorat

(capítol IV) entre altres. És en aquest títol i capítol, doncs, on es desplegaran els aspectes més rellevants de la relació famílies i escola posant en valor i de relleu el caràcter participatiu de les famílies en el procés educatiu des d'un punt de vista nuclear i, el foment de les Associacions de Famílies des d'una òptica col·lectiva. Per tant, les famílies seran un agent cabdal que anirà apareixent al llarg de tota la llei en diferents articles. Però a tot això, és rellevant destacar per a l'estudi que ens ocupa, l'article 104 de la funció docent del Títol VIII. Del professorat i altres professionals dels centres; Capítol I. Exercici de la professió docent, en el qual podem llegir com a funció dels mestres:

- «d) Contribuir, en col·laboració amb les famílies, al desenvolupament personal dels alumnes en els aspectes intel·lectual, afectiu, psicomotor, social i moral.
- e) Informar periòdicament les famílies sobre el procés d'aprenentatge i cooperar-hi en el procés educatiu. » (LEC, 2009)

Per tant, cal destacar d'aquesta llei el valor que es dona a la implicació de les famílies a l'escola i la col·laboració del professorat amb aquestes a fi d'obtenir millors resultats en el procés educatiu dels infants. Conceptes com estimular, suport, potenciar, impulsar, participació activa, facilitar, col·laboració, informar i cooperar seran el vocabulari emprat més rellevant que apareixerà en relació a les famílies en aquesta llei.

3.2. La formació inicial dels mestres respecte les famílies

Segons Cantón et al. (2013) la formació inicial ha de dotar els futurs mestres dels coneixements, habilitats i destreses que els seran necessàries al llarg de la seva carrera professional i futura tasca docent per tal de dur-la a terme amb èxit davant qualsevol situació que se'ls pugui presentar. Per tant, se'ls ha de formar per tal d'afavorir un equilibri entre competències, coneixements, valors i actituds i ha d'aglutinar les següents finalitats:

Figura 2. Finalitats de la formació inicial del mestre

Finalitat de la formació inicial	Autors
Integrar una formació científica i formació professional	Marrero i Cols (1999)
Dotar a l'alumnat d'una actitud indagadora cap a la pràctica	Cochran-Smith i Litle (2003)
Formar al docent ideal	Tardif (2004)
Capacitar al futur docent per actuar en una escola imprevisible i canviant a través d'una formació didàctica	Fraile (2004)
Inserir en una professió i capacitar per a dur-la a terme	Cantón i Cañón (2011)
Desenvolupar competències per dissenyar i realitzar pràctiques d'ensenyament	Gómez i Lupiáñez (2007)
Formar en tutoria, coaching, mentoria i supervisió	Day i Gu (2012)
Educació en valors dels professors	Rodríguez Jiménez i altres (2012)

Font: Adaptació de Cantón et al. (2013).

El procés d'entrada a la professió, també anomenats inducció docent o inserció professional, és el període dels primers anys en el que es realitza una transició d'estudiant a professional fent una socialització professional. Concretament, és la fase en què el mestre novell rep suport i acompanyament un cop obtinguda la titulació de mestre (Freixa, 2017). Aquesta fase també serà condició necessària per a la formació inicial dels mestres novells.

Per a l'exercici professional de mestre d'educació primària a Catalunya, és d'obligació disposar únicament de la formació inicial que atorga la titulació de Grau de Mestre d'Educació Primària la qual es pot obtenir en diverses universitats públiques i privades de Catalunya i de la resta de l'estat espanyol. El pla d'estudis del títol de Mestre en Educació Primària consta de 6000 hores de formació repartides en 240 crèdits dels quals 60 crèdits estan destinats a la formació bàsica, la qual compta amb el mòdul de Societat, família i escola (Freixa, 2017). Concretament, i per interès del nostre objecte d'estudi, en el cas de la Universitat de Barcelona aquests 240 crèdits estan distribuïts entre 30 assignatures a més de les específiques de menció. De totes aquestes assignatures, en seran dues les que faran esment en major o menor mesura al treball en famílies, tal com es pot veure en els seus plans docents. Així seran les assignatures de "Sociologia de l'Educació: Canvis socials, educatius i multiculturalitat" (6 crèdits) i la d'"Acció Tutorial: Relacions entre Escola, Família i Comunitat" (6 crèdits) les que aportaran formació als futurs mestres en relació a les famílies. Específicament s'observa com el pla docent de l'assignatura d'Acció tutorial disposa d'un bloc de treball d'entre quatre específic sobre l'acció tutorial amb les famílies. I en el cas del pla docent de l'assignatura de Sociologia de l'educació, el tema famílies ocupa un subapartat d'un bloc de treball d'entre tres del total. D'aquesta manera, es conclou que la matèria famílies es treballa en una petita part d'un total de 12 crèdits sobre els 240 esmentats. En aquest mateix sentit, s'observa com les assignatures específiques de treball en matèria de famílies per als graus de Mestre d'Educació Primària de les altres universitats públiques de Catalunya, les quals totes elles consten també d'un total de 240 crèdits, els que seran específics per treballar l'àmbit de les famílies oscil·laran entre uns barems quantitius similars als de la Universitat de Barcelona.

A banda, però, d'aquesta formació obligatòria, i en la transició de la universitat a l'escola com a mestre, a Catalunya en el marc dels programes d'inducció o d'inserció professional regulats en el decret 172/2005 de 23 d'agost article 3, caldrà cursar també el curs de formació d'iniciació específic per l'accés i desenvolupament de la funció docent pública del professorat interí novell (Freixa, 2017). D'aquesta manera, la formació inicial del mestre es complementa amb aquest curs de 30 hores: "Programa Comencem Bé!". D'aquestes no s'explicita en la seva estructura i

continguts cap hora destinada al treball de l'àmbit famílies, tanmateix, sí que a la guia d'aquest programa hi apareix un breu punt específic.

Finalment, pel que fa a la formació inicial dels futurs mestres cal fer esment a la web de la Generalitat de Catalunya de la Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (conegut com a XTEC) i, concretament per al tema d'interès proposat, en el seu apartat "Comunitat educativa. Escola i Famílies". No es tractaria d'una formació pròpiament, però sí d'un recurs molt interessant a tenir en compte per als mestres en actiu i, més específicament, per als futurs mestres atès la gran quantitat de recursos documentals i propostes web que s'hi pot trobar.

3.3. Preocupacions dels mestres novells

Els mestres novells seran, doncs, tots aquells que finalitzada la seva formació inicial obligatòria es troben en aquest procés d'entrada en el món laboral i exercici professional de la funció docent. Són molts els estudis que s'han realitzat per detectar quins són els neguits i les necessitats dels futurs mestres, entre ells, un neguit recurrent n'és la relació amb les famílies. Respecte a aquesta idea, Vera (1988) apuntava que els mestres novells es trobaven amb dificultats relacionades amb tres factors com són la formació inicial, la personalitat i les condicions de treball posant en relleu com una àrea problemàtica significativa, i rellevant per l'objecte d'aquest treball, les relacions amb les famílies, la qual anomenava com una de les set fonts de malestar del professorat debutant. En aquest sentit, l'autor apuntava un sentiment de manca de preparació per relacionar-se amb les famílies, inseguretat per donar consells pedagògics i el poc contacte que havien tingut amb les famílies.

Així mateix, Ortiz (1995), en un estudi realitzat anys més tard, agrupava els nuclis de malestar docent en 3 blocs, essent un d'ells les dificultats relacionals on hi apareix novament la relació amb les famílies. Seguint, Serrats (2008) ordena les diferents problemàtiques en què es troba el professorat novell d'acord a la seva naturalesa, apareixent de nou la dificultat en les relacions interpersonals i comunicatives, les quals diu són derivades d'aspectes personals entre ells la formació. I continuant, Freixa (2017) apunta com altres autors van mostrar en els seus estudis com una de les necessitats del professorat novell és com relacionar-se amb les famílies, essent un tema recurrent atesa la seva poca posada en pràctica durant l'etapa de formació inicial i, només amb la inserció laboral, aquest professorat novell pot anar establint la relació educativa necessària.

És destacable l'aportació d'Aloquin i Feixas (2009) sobre les percepcions i preocupacions dels mestres novells en què en destaca, entre altres, la relació família – escola al·legant que la figura del mestre ha perdut respecte i està desautoritzat per part de la família alhora que plantegen incoherències entre els valors familiars i els que transmet l'escola.

Igualment, Collet (2017), apunta com un dels temes que genera més malestar entre els mestres en general i no només dels novells és, precisament, la relació amb les famílies. L'autor fa esment a la recerca feta el 2008 per la Fundació Bofill en què destaca la participació de les famílies en l'activitat docent com l'aspecte que generava menys satisfacció.

Amb tot, remarcar aportacions d'autors com Thies-Sprinthall (1990) en què constaten que els mestres novells expressen com a necessitat l'oportunitat de ser acompanyats i guiats mitjançant eines i mentoratge.

4. Metodologia

Seguidament, es desenvoluparà la metodologia d'investigació utilitzada. Per a fer-ho s'exposaran els diferents processos emprats a fi de sistematitzar la recerca i donar-li ordre. Per a fer la recopilació i anàlisi de dades, doncs, en aquesta recerca s'empra diferents tipus i mètodes d'investigació (revisió bibliogràfica, entrevistes, enquestes i anàlisis de dades) combinant la investigació qualitativa i la quantitativa.

4.1. Context

El desenvolupament del present treball cal contextualitzar-lo principalment en el marc universitari en el qual s'hi estableix la base formativa del futur docent, concretament a partir dels Graus de Mestre en Educació Infantil i Primària. L'objecte d'estudi d'aquest treball, tanmateix, s'ha centrat en el Grau de Mestre d'Educació Primària de la Universitat de Barcelona per dues raons; per una banda, per tractar-se del grau realitzat per l'autora del present treball i per altra, per poder acotar-ho en una única universitat la qual es considera vàlida com a exemple generalista atesa la seva posició de millor universitat de Catalunya i Espanya segons diferents rànquings internacionals de prestigi¹.

Igualment, serà necessari tenir en compte no tan sols la formació inicial oferta des de l'àmbit universitari sinó també la formació per a mestres novells que imparteix la Generalitat de Catalunya per a tots aquells mestres que s'inicien en la tasca docent com a interins en l'exercici de la professió en l'àmbit públic. Formació no destinada i, per tant, no obligatòria, per a tots

---

¹ Academic Ranking of World Universities (ARWU) (1a posició), QS World University Rànquing (1a posició), Times Higher Education (THE) (3a posició) i NTU Rànquing (1a posició) entre altres.
<https://www.educaweb.cat/continguts/educatiu/estudis-universitaris/ranquings-universitats/>

aquells mestres que vulguin exercir de mestres en l'àmbit concertado-privat. Malgrat això es valora convenient tenir en compte aquesta formació atesa la gran quantitat de mestres que en un moment o altre de la seva vida laboral exerciran les seves funcions docents en l'àmbit públic. Així mateix, el context escolar també s'ha tingut en compte en tant que es tracta del marc professional del mestre i per tant, on es posarà en valor tota la formació inicial rebuda. Caldrà doncs tenir en compte els agents que participen a l'escola, en especial mestres i direccions, per a l'objecte d'estudi del present treball. El seu punt de vista serà imprescindible per a la consecució del propòsit de recerca.

4.2. Instruments

D'acord amb els objectius marcats per al present treball i per tal de dur-ne a terme la recerca i producció s'han usat diferents fonts d'informació per a la recollida de dades. Els instruments utilitzats per a fer-ho han estat diversos. En aquest sentit, els instruments diagnòstics utilitzats han estat, per una banda i, amb l'objectiu d'identificar l'actualitat del tema, una **recerca bibliogràfica** analítica entre la literatura científica relacionada amb l'objecte d'estudi. Aquesta s'ha dut a terme des de diferents àmbits tal com ha quedat palès a l'apartat sobre el marc teòric. La informació consultada i utilitzada ha estat extreta de diferents llibres, articles i documents tant físics com digitals, la recerca dels quals ha estat majoritàriament feta a través de les plataformes web del Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI. <https://crai.ub.edu/>) de la Universitat de Barcelona o del portal d'informació bibliogràfica Dialnet de la Universitat de la Rioja i avalat per la *Biblioteca Nacional de España* (<https://dialnet.unirioja.es/>).

Així mateix, també s'han consultat i tingut en compte molts dels articles publicats per la Fundació Bofill (www.fundaciobofill.cat), una entitat sense ànim de lucre i independent que assessora el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya proporcionant evidències sobre l'estat de l'educació al país. És per aquest motiu que s'ha valorat com una entitat de referència per a l'elaboració del present treball en tant que es tracta d'una entitat de recerca i propositiva en l'àmbit de l'educació alhora que disposa d'una secció de treball específica sobre Famílies i Escola.

Pel que fa a la informació consultada referent a lleis i normativa, aquesta s'ha extret del *Boletín Oficial del Estado* (BOE) en la seva versió digital al web www.boe.es i del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC) en la seva versió digital al web dogc.gencat.cat/ca/inici/.

Una darrera font d'informació relacionada amb el tema de treball ha estat el web de la Generalitat de Catalunya, concretament la Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC) la

qual compta amb una secció destinada pròpiament a la comunitat educativa i en particular a l'escola i famílies (<http://xtec.gencat.cat/ca/comunitat/escolaifamilies/>).

Per altra banda i, seguint amb els instruments diagnòstics utilitzats, s'ha realitzat un **estudi dels plans docents** del Grau de Mestre d'Educació Primària de la Universitat de Barcelona específics en matèria de famílies. Concretament, s'han analitzat els plans docents de Formació Bàsica i Obligatòria per al curs vigent detallant específicament les dues assignatures en què apareix el concepte de Família en algun bloc de treball:

- Sociologia de l'Educació: canvis socials, educatius i multiculturalitat (codi 361044)
- Acció tutorial: relacions entre escola, família i comunitat (codi 361041)

Així mateix i, per tal d'ajudar a constatar la hipòtesi de recerca, s'ha fet una breu i modesta comparativa entre els plans docents de diverses universitats públiques de Catalunya que ofereixen, durant el curs vigent, el Grau de Mestre d'Educació Primària i en els quals s'ha constatat que hi apareixia la matèria famílies.

Altrament, s'ha confeccionat un **qüestionari** destinat als alumnes del darrer curs del Grau de Mestre d'Educació Primària de la Universitat de Barcelona (vegeu annex I). Aquest ha constatat de deu preguntes tancades i obertes amb l'objectiu de conèixer l'opinió dels imminents futurs mestres en relació a la seva preparació tant tècnica com competencial per encarar el treball amb famílies. Per a elaborar les deu preguntes s'ha tingut en compte els continguts de les assignatures realitzades durant el Grau en matèria de famílies i diversa informació relacionada treballada al marc teòric del present treball. L'eina utilitzada per a crear el qüestionari ha estat l'aplicació Formularis de l'empresa Google.

Per acabar amb els instruments diagnòstics emprats, s'ha fet ús de les **entrevistes semiestructurades** amb diferents agents que s'han considerat experts en la matèria escola-famílies sigui des de l'àmbit acadèmic universitari (professora del Grau), l'àmbit social (sociòloga experta en famílies i escola) o bé des de l'àmbit escolar (direcció d'escola i mestres amb diferents nivells d'experiència). Aquestes entrevistes s'han realitzat tant presencialment en alguns casos, com virtualment a través de la plataforma Google Meet en altres.

Per tal de fer la validació del material produït en aquest Treball de Final de Grau, "*Escola i Famílies. Guia pràctica per al mestre novell*", l'instrument utilitzat ha estat una **enquesta de mesura segons l'escala de Likert** la qual consta de diferents ítems i cinc graus d'acord o desacord. Els aspectes a valorar han estat dissenyats per donar resposta als objectius concrets plantejats per a la guia (vegeu annex II). Aquest instrument de validació ha estat facilitat a diferents agents experts els quals responen als diferents contextos en què s'emmarca la producció del treball.

4.3. Mostra

Per tal d'aconseguir una mirada el més àmplia possible, la mostra utilitzada, doncs, per aquest treball d'investigació s'ha enfocat des de la diversitat en pro de la quantitat. Així, s'ha comptat amb la col·laboració de diverses persones que han participat de manera desinteressada en les diferents fases d'investigació i producció les quals no tenen cap relació de coneixença entre elles.

Concretament, s'ha comptat amb la col·laboració de:

- **20 estudiants de 4t curs** del Grau de Mestre en Educació Primària de la Universitat de Barcelona per a la resposta d'un qüestionari amb l'objectiu de conèixer la seva opinió, durant la fase d'investigació, en relació a la formació rebuda al Grau sobre el treball amb les famílies.
- **1 professora experta en famílies i escola** del Grau de Mestre en Educació Primària de la Universitat de Barcelona, amb una provada carrera acadèmica en l'àmbit d'abast d'aquesta investigació, per a la realització de dues entrevistes, una primera durant la fase d'investigació i una segona com a validadora del producte elaborat.
- **1 sociòloga experta en famílies i escola** de la Fundació Bofill, amb un provat recorregut en diversos temes de l'àmbit social i educatiu, per a la realització de dues entrevistes, una primera durant la fase d'investigació i una segona com a validadora del producte elaborat.
- **3 mestres en actiu i 1 de novella** per avaluar des d'un punt de vista pràctic la proposta de Guia plantejada en el present treball car elles són les persones més experimentades i coneixedores del dia a dia en una escola.
  - o 1 directora d'una escola amb 12 anys d'experiència en equip directiu i 21 anys com a mestra.
  - o 1 mestra d'una escola amb 27 anys d'experiència com a mestra.
  - o 1 mestra d'una escola amb 6 anys d'experiència com a mestra..
  - o 1 mestra novella sense experiència com a mestra.

4.4. Procediment

El procediment seguit per a l'elaboració del present treball ha estat metòdic i progressiu per més que no ha estat exempt de dificultats i modificacions al llarg de la seva confecció. En línies generals, doncs, el procés seguit ha estat el següent.

Primerament, es va escollir un tema d'interès per l'autora (les famílies i l'escola) i es va dibuixar una proposta de Treball de Final de Grau d'acord a les pautes del pla docent de la pròpia

assignatura i el tutoratge del professor assignat. Seguidament, es va passar a fer una recerca i selecció bibliogràfica de literatura científica d'interès. Paral·lelament, es van dur a terme una entrevista semiestructurada a una professora especialitzada en la matèria de treball del Grau per tal de presentar i valorar la idoneïtat de la proposta plantejada. És en aquesta fase de documentació i investigació, juntament amb la valoració rebuda per part de l'experta, que el treball experimenta diverses crisis i modificacions fins a confirmar-se el tema de treball concret que finalment s'ha desenvolupat: l'elaboració d'una guia per a mestres novells referent a la qüestió famílies – escola.

Un cop el tema de treball es clarifica, s'inicia el procés d'elaboració pròpiament de la Guia. És en aquest moment en què s'acota el marc teòric a desenvolupar i s'inicia el procés d'elaboració i distribució d'un qüestionari per als alumnes del quart curs del Grau a fi de copsar la percepció personal amb què finalitzen i encaren el futur com a mestres novells en relació a la matèria d'estudi escola – famílies. Paral·lelament, es realitza una entrevista a una sociòloga experta en la matèria.

Tot seguit s'inicia una anàlisi diagnòstica a partir de les dades obtingudes, tant a partir de la bibliografia consultada com amb el buidatge de la informació obtinguda amb les entrevistes i el qüestionari dissenyat. A partir, doncs, d'aquesta primera fase de recerca i estudi de l'estat de la qüestió es comença una segona fase de disseny, elaboració i avaluació de la Guia pràctica per a mestres novells. Per a fer-la es tenen en compte aspectes tant de contingut com estètic. En ambdós casos es valorarà que sigui una guia amena i completa tal com s'especifica a l'apartat corresponent d'aquet treball.

En una següent fase es duu a terme un procés de valoració i validació per part de les expertes a partir dels instruments presentats anteriorment seguits de la pertinent revisió i millora de la Guia pràctica d'acord als resultats obtinguts. És en aquesta fase en què s'ajustarà i es donarà per acabat el producte pròpiament d'aquest treball de final de grau.

Finalment, es farà una revisió de totes les fases d'investigació i producció del treball a fi de copsar les limitacions i la perspectiva del producte final dissenyat.

En el següent quadre s'indica en un cronograma les diferents fases del treball.

Figura 3. Cronograma de les fases de treball

	1-15 març	15-31 març	1-15 abril	15-30 abril	1-15 maig	15-31 maig	1-16 juny
Fase d' investigació	Elecció tema						
	Elaboració del marc teòric						
		Entrevista expertes					
			Qüestionari mestres				
			Anàlisi de dades				
Fase de producció				Elaboració de la guia			
					Validació guia		
						Revisió disseny Guia	
Fase final						Limitacions i prospectiva	
						Entrega del treball final	
							Presentació final

5. Anàlisi diagnòstica

L'anàlisi diagnòstica del present treball s'elabora a partir de la informació obtinguda de la revisió bibliogràfica d'estudis publicats i altres fonts d'interès així com de les dades extretes a través de les dues entrevistes diagnòstiques i el qüestionari facilitat (vegeu annex I) als futurs mestres novells en relació a l'àmbit que ens ocupa: escola, famílies, formació inicial dels mestres i preocupacions dels mestres novells.

Els diferents estudis consultats ens remarquen la importància de la col·laboració entre famílies i escola, tant des d'un punt de vista individual com col·lectiu, com a aspecte cabdal per millorar l'objectiu comú d'assolir el benestar dels infants i la millora dels aprenentatges. Els tipus de famílies existents, les relacions entre escola i famílies així com els graus de participació diversos de les famílies que es poden trobar a l'escola, i que s'han posat de manifest en l'estudi de la literatura consultada, conformaran una base sòlida i clara de treball per a la producció d'una guia sobre mestres i famílies. Així mateix, els diferents estudis existents sobre la necessitat de millorar les relacions entre famílies i escola confirmen la necessitat de preparar els docents per a poder fer-hi front.

En aquest mateix sentit, la informació recollida a partir dels estudis analitzats en relació a les preocupacions dels mestres novells, corroboren com les relacions amb les famílies és una de les preocupacions més anomenada entre els futurs mestres per la qual cosa, de nou, queda palesa la necessitat de millorar la formació entre els docents novells.

Finalment, l'anàlisi feta sobre els plans docents del Grau de Mestre en Educació Primària demostren com el treball sobre famílies no s'adequa al grau d'importància que li proporciona la

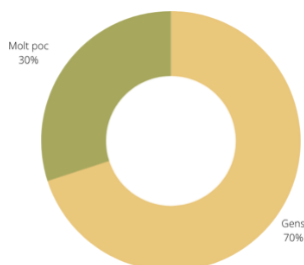
lleï a les famílies; la necessitat i prioritat del treball conjunt entre aquestes i l'escola que li atorguen els estudis sociològics i educatius; ni al grau de transcendència que li atribueixen els futurs mestres novells.

En un altre abast d'anàlisi, les entrevistes fetes a una experta de l'àmbit acadèmic i una altra de l'àmbit social i educatiu, refermaran novament la necessitat i importància de les relacions entre docents i famílies.

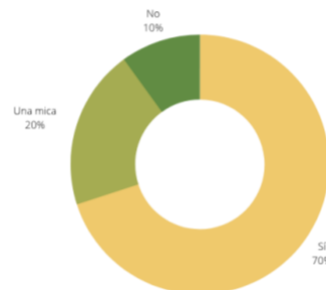
Finalment, el qüestionari facilitat a 30 estudiants de quart curs del grau, dels quals 20 van respondre, posen de manifest diferents aspectes que confirmen la hipòtesi plantejada per aquest treball: la preparació en matèria de famílies amb la que es finalitza el Grau no acaba de resoldre les necessitats existents entre els mestres novells alhora que es concep com una preocupació entre les prioritàries.

Tant és així, que els resultats del qüestionari demostren com un 75% dels enquestats estan molt insatisfets amb la formació rebuda al grau en matèria de famílies, seguits d'un 20% que n'estan poc satisfets. Igualment, l'estudi posa de manifest que un 100% dels enquestats opina que no ha rebut la formació necessària sobre famílies. Alhora que el 90% d'opinions mostren preocupació davant aquesta no preparació pel futur treball amb les famílies.

Gràfic 1. Grau de preparació en matèria de famílies

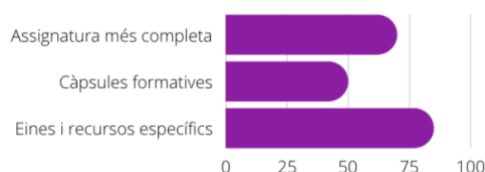

Gràfic 2. Grau de preocupació

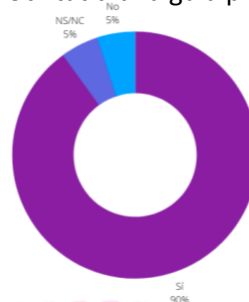

Preguntats, doncs, per la necessitat d'una millor preparació, el 85% dels enquestats consideren que el Grau els hagués pogut ajudar oferint-los més eines i recursos específics. Finalment, el 90% de participants es mostren favorables a disposar d'una guia pràctica amb contingut, eines i recursos com a eina útil davant de l'imminent treball amb famílies.

Gràfic 3. Propostes de millora de formació

Gràfic 4. Utilitat d'una guia pràctica

Podem concloure, per tant, que l'anàlisi de dades elaborada confirma la necessitat de disposar d'una eina útil per dotar els mestres novells de més recursos per enfrontar la imminent incorporació al lloc de treball, en concret per treballar i millorar les relacions amb les famílies dels infants.

6. Disseny, descripció i validació del producte

A partir dels resultats de la investigació duta a terme s'ha elaborat una guia per a mestres novells amb la finalitat de donar resposta a les diferents mancances detectades en relació amb el treball amb famílies dins l'escola. El títol de la guia és "*Famílies i Escola. Guia pràctica per a mestres novells*" i s'annexa a aquest treball (vegeu annex III). Per a fer-la s'han tingut en compte diferents aspectes.

6.1. Contingut

Respecte al contingut s'ha procurat que la guia tingués un fonament teòric provat segons un model de relacions entre famílies i escola des de la col·laboració dins una escola acollidora i cercadora d'espais de vincle i participació amb les famílies. Igualment, s'ha cuidat utilitzar un llenguatge clar, entenedor, escrit en primera persona del plural amb el propòsit que sigui integrador i, a partir d'accions, ja que promoure i millorar les actuacions envers les famílies n'és el seu principal objectiu. S'ha procurat que la informació fos tan sintètica com sigui possible a fi d'ajudar a la lectura, sens perjudici de la qualitat del contingut. S'ha vetllat, també, perquè la informació facilitada estés plantejada des de possibles propostes o aspectes a tenir en compte, cuidant així que el missatge no fos taxatiu i es pogués adaptar a l'estil educatiu de cada mestre.

6.2. Estructura

Quant a l'estructura, la guia ha estat creada tenint en compte que no excedís un volum màxim de 25 pàgines, atorgant a cada tema de treball un espai d'1 o 2 pàgines com a màxim per tal que fos amena i d'àgil lectura. Compta amb una presentació inicial que ajuda a emmarcar la proposta de la guia. La segueix una nota de l'autora amb la voluntat de reconèixer els motius que l'han portat a elaborar la guia així com la seva línia educativa i social respecte al treball amb famílies dins l'escola. Posteriorment, es planteja una introducció al tema famílies i escola i s'organitza el contingut de la guia a partir de les deu preguntes més freqüents detectades entre els mestres novells a fi d'aconseguir una guia de fàcil consulta en què totes estan interrelacionades, però cada qüestió es pot llegir de manera aïllada de la resta. Finalment, tanquen la guia una indexació

a tres pàgines web dels Departaments d'Educació i de Drets Socials de la Generalitat de Catalunya, en tant que departaments de referència pel treball entre famílies i escola i, un llistat de les referències bibliogràfiques consultades per a l'elaboració de la guia que alhora poden servir com a fonts d'informació afegides per als destinataris de la guia.

6.3. Disseny

Pel que fa al disseny de la guia s'ha procurat que aquesta fos molt visual i pràctica. S'ha buscat un disseny que fos atractiu i convidés a la lectura. Ha estat elaborada com a eina digital en tant que els destinataris són joves que cada cop menys utilitzen material editat en paper. Així, la guia inclou enllaços web que cal que siguin visionats a partir de la guia en format digital. Igualment, s'ha vetllat perquè totes les imatges que hi apareixen, inclòs el logotip creat, concordin amb la idea de la guia, de diàleg i de col·laboració entre famílies i escola. En uns altres termes, s'ha procurat perquè el llenguatge usat sigui integrador utilitzant, en la mesura del possible, termes generalistes per referir-se a mestres, famílies i infants.

6.4. Validació i propostes de millora

La guia elaborada ha estat revisada i valorada per sis persones expertes de l'àmbit educatiu o social tal com consta a l'apartat de mostra de la metodologia del present treball. La recollida ha estat feta a través d'una entrevista en el cas de la professora de la universitat, la sociòloga, la directora d'escola i la mestra experta i, amb una graella de mesuració en el cas de les dues mestres novelles (vegeu annex 4).

En tots els casos s'ha valorat la guia com una eina molt ben treballada rebent una qualificació de 5 en una escala de l'1 al 5. S'ha destacat la gran quantitat de continguts aportats i ben sintetitzats, la seva practicitat i aplicació i la seva pertinent adequació a la bibliografia. Igualment en remarquen el llenguatge clar i amè. Destacar el concepte aportat en l'entrevista amb dues validadores de no tenir un contingut alligador, la qual cosa era una preocupació per l'autora. Per part de totes les mestres i la directora d'escola es valora molt positivament que hi hagi enllaços indexats amb informació validada i útil i, assenyalen la utilitat de la guia com a eina aglutinadora d'aquesta informació. Així mateix, les tres mestres en actiu (directora inclosa) conflueixen en la idea de la utilitat de la guia també per a mestres més experimentats i no exclusivament per a mestres novells, ja que aporta i recull molta informació d'interès per a tots els mestres en actiu.

Pel que fa als aspectes de millora recollits de les entrevistes i graelles de valoració, tot i ser pocs atès la seva bona acceptació inicial, s'ha valorat convenient aplicar els següents canvis:

- Canviar l'ordre d'algunes preguntes freqüents atesa l'aportació feta per l'experta acadèmica de donar-li un sentit més estructurat a la guia donant resposta primer a preguntes relacionades sobre el qui (les famílies), després sobre el què (finalitats, objectius...) i a continuació el com i quan.
- Afegir l'apreciació de la mestra amb sis anys d'experiència d'incloure l'AFA com a possible proporcionadora d'un servei d'atenció pels infants en cas que les reunions siguin sense infants.
- Afegir la puntualització feta per la mestra amb vint-i-set anys d'experiència d'incloure en el punt sobre la inclusió dels infants o no a les entrevistes de presentar el llenguatge i objectius com a elements a tenir en compte.
- Afegir més interrelacions entre FAQS com a detall qualitatiu ben valorat per la mestra novella.
- Malgrat ser idees molt interessants, no s'han tingut en compte dues aportacions fetes per la mestra novella d'afegir un resum de les idees més importants del document sobre protecció de dades atès el gran volum d'informació que implicaria afegir. Tampoc s'han afegit exemples al punt sobre redacció d'informes, ja que s'annexa una plana web amb aquesta informació i fer-ho, de nou, implicaria un augment del volum d'informació.

7. Conclusions

Al llarg d'aquest treball d'investigació s'ha pogut constatar tres aspectes molt interessants a tenir en compte. Per una banda, ha quedat demostrada, a partir de l'anàlisi de la literatura científica, la importància capital de la relació i col·laboració entre les famílies i l'escola per tal d'aconseguir una millor qualitat educativa. Alhora que s'han pogut identificar les dificultats actuals existents al respecte. Per altra banda, s'ha pogut apercebre els pocs crèdits de formació sobre famílies que es destinen a la formació inicial dels docents tant en la formació del Grau de Mestre d'Educació Primària de la Universitat de Barcelona, com en la possible formació d'inducció posterior a realitzar de la Generalitat de Catalunya. Així mateix, ha quedat palès com els futurs mestres novells encaren el seu futur professional imminent amb les preocupacions pròpies de qui encara no compta amb experiència i més concretament relacionat amb aquest àmbit de treball: les famílies.

La hipòtesi de treball plantejada per al present estudi ha quedat, doncs, demostrada tècnicament i empírica i s'ha creat un material adequat per a donar resposta als objectius de treball formulats. El producte final, guia destinada a mestres novells pel treball entre famílies i escola, ha estat valorat amb excel·lència per part de totes les expertes consultades, tant per les

dues expertes del camp acadèmic i social, com de les tres mestres actives amb diferent grau d'experiència com a docents (incloent-hi la direcció d'una escola) així com de la mestra novella, principal destinatària de la guia. A partir d'aquí, doncs, podem concloure que aquest treball d'investigació i producció ha aconseguit el seu propòsit.

Pel que fa al producte creat se'n valora una limitació destacable com seria la falta de capacitat real de fer arribar aquest material als futurs mestres. El producte ha estat creat dins el marc d'investigació d'un treball de final de grau per la qual cosa queda força limitat a aquest fi. Tanmateix, atesa la gran acceptació que ha tingut es valora interessant poder distribuir-lo i promocionar-lo a través d'universitats, entitats i amb el mateix Departament d'Educació i Diputacions perquè el valorin i distribueixin si ho creuen oportú.

Igualment, es considera valorar la viabilitat de promoure una formació postobligatòria associada al material creat la qual hauria de constar d'activitats encarades a la posada en pràctica i situació dels diferents temes proposats a la guia a partir de dinàmiques de grup i jocs de rol, entre altres. Amb tot, doncs, es dona per finalitzat aquest treball de final de grau i la presentació del producte final creat "Famílies i escola. Guia pràctica per a mestres novells".

8. Referències bibliogràfiques

Aloguín, A., i Feixas, M. (2009). La incorporación y acogida en la escuela infantil y primaria en Catalunya: Percepciones de maestros, tutores y directores. *Profesorado. Revista de Currículum y Formación de Profesorado*, 13(1), 141-155.

Ball, S. (2010). Why education policy may be looking in the wrong place! Education policy, civil society and social class. *International Journal of Sociology and Social Policy*.

Bourdieu, P. (1988). *La distinción. Criterio y bases sociales del gusto*. Taurus.

Cantón, I., Cañón, R., i Arias, AR. (2013). La formación universitaria de los maestros de Educación Primaria. *Revista interuniversitaria de formación del profesorado*, 27(1), 45-63.

Comas, M.; Abellan, C. i Plandiura, R. (2014). *Consells escolars i participació de les famílies a l'escola. Una lectura marcada per la LOMCE*. Fundació Jaume Bofill.

Comas, M. i Riera, J. (2019). *Claus per repensar el paper de les famílies dins la comunitat educativa. Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018* p. 355-394. Fundació Jaume Bofill.

- Collet, J.; Besalú, X.; Feu, J. i Tort, A. (2014). Escuelas, familias y resultados académicos. Un nuevo modelo de análisis de las relaciones entre docentes y progenitores para el éxito de todo el alumnado. *Revista de Profesorado*, vol. 18, núm. 2, p. 7-33.
- Collet, J., i Tort, A. (2011). *Famílies, escola i èxit: millorar els vincles per millorar els resultats* (Vol. 87). Fundació Jaume Bofill.
- Collet, J. i Tort, A. (2017). *Escola, famílies i comunitat*. Ediciones Octaedro.
- Constitució espanyola (1978). «BOE» núm.311, de 29 de desembre de 1978.
- Dowling, E. i Osborne, E. (1996). *Familia y escuela: una aproximación conjunta y sistémica a los problemas infantiles* (Vol. 40). Grupo Planeta (GBS).
- Epstein, J. L. i Sanders, M.G. (2006). Prospects for change: preparing educators for school, family, and community partnerships. *Peabody Journal of Education*, 81(2), 81-120.
- Freixa, M., Figuera, P., Torrado, M., Dorio, I., i Vencesalo, M. (2017). *Professorat novell: competències docents a l'inici de l'exercici professional*. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU).
- Humans, D. (1948). Declaració Universal dels Drets humans. Asambleu General de les Nacions Unides. 10 de desembre de 1948, 217 A (III)
- Ley 14/1970, de 4 de agosto, General de Educación y Financiamiento de la Reforma Educativa. «BOE» núm. 187, de 6 de agosto de 1970, páginas 12525 a 12546 (22 págs.). BOE-A-1970-852
- Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo. «BOE» núm. 238, de 4/10/1990, páginas 28927 a 28942 (16 págs.). BOE-A-1990-24172
- Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación. «BOE» núm. 307, de 24/12/2002, páginas 45188 a 45220 (33 págs.). BOE-A-2002-25037
- Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. «BOE» núm. 106, de 04/05/2006. BOE-A-2006-7899
- Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa. «BOE» núm. 295, de 10/12/2013. BOE-A-2013-12886
- Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. «BOE» núm. 340, de 30/12/2020, páginas 122868 a 122953 (86 págs.). BOE-A-2020-17264
- Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. «DOGC» núm. 5422, de 16/7/2009, p. 56.589.
- Ortiz, V.M. (1995). *Los riesgos de enseñar: la ansiedad de los profesores*. Amarú.

- Reay, D. (2005). Beyond consciousness? The psychic landscape of social class. *Sociology*, 39(5), 911-928.
- Rivera, M. i Milicic, N. (2006). Alianza familia-escuela: percepciones, creencias, expectativas y aspiraciones de padres y profesores de enseñanza general básica. *PSYKHE-Escuela de Psicología*, 15(1), 119-135.
- Salvador, L. i Carreras, P. (2015). *Família? Famílies!*. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.
- Serrats, L. (2008). *La tutoria del professorat novell: un programa de mentoring*. Universitat de Girona.
- Serrats, L. (2012). *La inserció professional dels docents novells. Anàlisi del procés de tutoria del programa Comencem Bé*. Universitat de Girona.
- Thies-Sprinthall, L. (1990). Support groups for novice teachers. *Journal of Staff Development*, 11 (4), 18-22.
- Universitat de Barcelona. Facultat d'Educació. (s.d.). *Grau Mestre en Educació Primària. Pla docent de l'assignatura d'Acció tutorial: Relacions entre escola, família i comunitat*. Recuperat el 19 d'abril de 2022 de <http://grad.ub.edu/grad3/plae/AccessInformePDInfes?curs=2021&assig=361041&ens=TG1026&recurs=pladocent&n2=1&idioma=CAT>
- Universitat de Barcelona. Facultat d'Educació. (s.d.). *Grau Mestre en Educació Primària. Pla docent de l'assignatura de Sociologia de l'Educació: Canvis socials, educatius i multiculturals*. Recuperat el 19 d'abril de 2022 de <http://grad.ub.edu/grad3/plae/AccessInformePDInfes?curs=2021&assig=361044&ens=TG1026&recurs=pladocent&n2=1&idioma=CAT>
- Vaello Orts. (2009). *El Profesor emocionalmente competente: un puente sobre "aulas" turbulentas*. Graó.
- Vera Vila, J. (1988). *El profesor principiante: las dificultades de los profesores en los primeros años de trabajo en la enseñanza*. Promolibro.
- Vincent, C. (2014). Padres y maestros hacia el diálogo. *Revista de Curriculum y Formación Del Profesorado*, vol. 18, núm. 2.

9. Annexes

Annex I: Relació de preguntes del qüestionari diagnòstic

Per a estudiants del quart curs del Grau de Mestre en Educació Primària

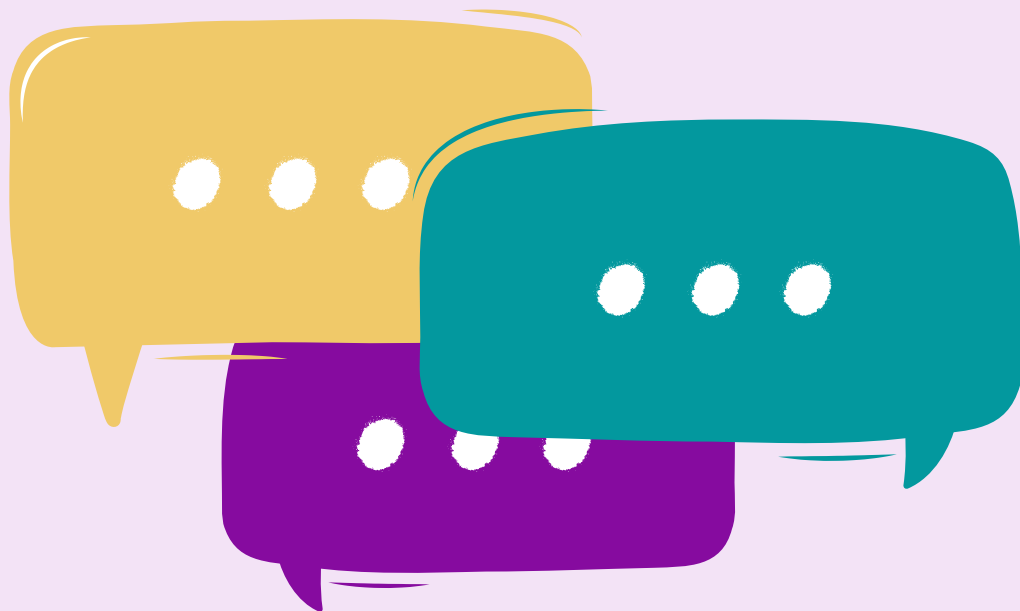
1. Em podries especificar en quines assignatures recordes haver rebut formació en relació al treball amb famílies?
2. Estàs satisfet/a amb la formació rebuda en relació al treball amb famílies?
  - a. Grau de satisfacció Molt-gens (5 opcions)
3. Acabat el grau, creus que disposes de la formació necessària per a treballar amb les famílies?
  - a. Sí, No, A mitges. Per què?
4. Et preocupa el treball amb famílies dins la teva tasca docent?
  - a. Sí, No, A mitges. Per què?
5. Creus que tens les eines, habilitats i competències necessàries per a fer un bon treball amb famílies?
  - a. Sí, No, A mitges. Per què?
6. En cas que sí o en part, creus que aquestes les has obtingut de la formació al Grau o per altres vies?
  - a. La formació del Grau m'ha proporcionat els coneixements i competències que tinc sobre el treball amb famílies.
  - b. La formació del Grau m'ha proporcionat bona part dels coneixements i competències que tinc sobre el treball amb famílies. L'altra part l'he obtingut per altres experiències personals i professionals prèvies.
  - c. Altres experiències personals i professionals prèvies m'han proporcionat els coneixements i competències que tinc sobre el treball amb famílies. La formació al Grau quasi no m'ha aportat nous coneixements.
  - d. Tots els coneixements i competències que tinc sobre el treball amb famílies és per altres experiències personals i professionals prèvies.
7. Què creus que et manca conèixer i saber en relació al treball amb famílies?
8. Com creus que t'hagués pogut ajudar el Grau a millorar els teus coneixements i competències en relació al treball amb famílies? Resposta múltiple.
  - a. Oferint-me una assignatura específica més completa
  - b. Proposant-me càpsules formatives específiques
  - c. Oferint-me eines i recursos específics per altres vies
9. Creus que et seria útil disposar d'una guia pràctica amb contingut, eines i recursos, per treballar amb les famílies?
10. En cas que sí o en part, què creus que hauria de tenir per tal que et fos útil?

Annex II: Graella de mesuració per a la validació del producte

Valora...	1 gens	2	3	4	5 molt	Observacions
La guia pot ser útil per a mestres novells.						
Utilitat de la FAQ 1						
Utilitat de la FAQ 2						
Utilitat de la FAQ 3						
Utilitat de la FAQ 4						
Utilitat de la FAQ 5						
Utilitat de la FAQ 6						
Utilitat de la FAQ 7						
Utilitat de la FAQ 8						
Utilitat de la FAQ 9						
Utilitat de la FAQ 10						
Continguts generals de la guia. Són correctes i s'adeqüen a la funcionalitat.						
Continguts FAQ 1						
Continguts FAQ 2						
Continguts FAQ 3						
Continguts FAQ 4						
Continguts FAQ 5						
Continguts FAQ 6						
Continguts FAQ 7						
Continguts FAQ 8						
Continguts FAQ 9						
Continguts FAQ 10						
L'estructura s'adequa a una guia de suport als mestres novells						
El disseny és adequat						
A part del que ja has valorat fins ara, quines millores afegiries a la guia						
Altres observacions que vulguis fer						

Annex III: Producte final del Treball de Final de Grau. "Famílies i escola. Guia pràctica per a mestres novells"

famílies i escola

GUIA PRÀCTICA PER A MESTRES NOVELLS

Autora: Elisenda Reig i Gregori

Edició: maig 2022

Supervisió: Universitat de Barcelona

Treball Final de Grau de Mestra en Educació Primària

Reconeixement - No comercial - CompartirIgual 4.0 Internacional:

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons

Presentació

Famílies i escola. Guia pràctica per a mestres novells és una proposta creada per l'educadora social i mestra Elisenda Reig dins el marc del Treball de Final de Grau de Mestre en Educació Primària de la Universitat de Barcelona.

El per què d'aquesta guia

L'alegria d'haver finalitzat el Grau de mestre se suma a la il·lusió d'emprendre un nou camí professional com a mestres. Tanmateix, també són molts els dubtes i, fins i tot pors, que ens poden aparèixer. Estudis de diversos autors, corroborats per l'enquesta duta a terme per la pròpia autora a alumnes de 4t curs del Grau de mestre de la Universitat de Barcelona, demostren que el treball amb famílies és una de les preocupacions principals dels mestres novells.

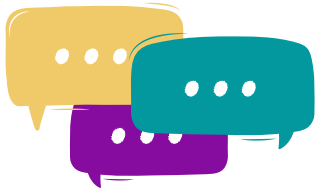
Què us ofereix?

La guia que teniu a les mans vol ser una eina útil davant l'imminent repte d'exercir de mestres. En ella hi trobareu preguntes i respostes que potser us feu en relació al treball amb les famílies: com relacionar-nos, què comunicar, què fer en cas de...

Com s'organitza?

Trobareu la guia organitzada a mode de FAQS, o el que és el mateix, per preguntes freqüents. A partir dels neguits sorgits i recollits de futurs mestres novells la guia s'estructura a partir de les 10 preguntes més recurrents. Per a totes elles trobareu una explicació i/o recursos.

Nota de l'autora

Després de molts anys d'experiència professional com a educadora social amb joves i famílies vulnerables, un llarg recorregut vinculada al lleure educatiu des de l'escoltisme i uns quants anys de mare sempre implicada amb l'escola de les meves filles (havent estat presidenta de l'AFA de l'escola), fa tres anys vaig decidir començar el **Grau de Mestra d'Educació Primària**. Si ho mirem bé, era la pota de l'educació que em faltava: educació social, educació en el lleure, educació familiar i, ara l'educació reglada.

Aquesta trajectòria personal, on sempre i des de tots els espais he treballat amb famílies o com a família, i a partir dels estudis del Grau d'Educació Primària, m'ha fet prendre encara més consciència de la necessitat de poder encarar més preparats i preparades la nostra professió amb uns **aliats necessaris i indispensables en l'educació dels infants: les famílies**.

És per això que m'he animat a fer aquesta petita guia. La seva pretensió és senzilla: respondre a les preguntes més freqüents que he detectat en els meus futurs companys de professió a mode d'**aclariments, recull de recursos i/o estratègies o simplement com una guia aglutinadora de tot el garbuix de dubtes que se'ns poden generar**.

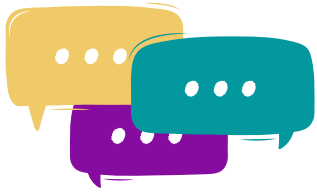
Voldria que fos útil i la llavor de molts més materials enfocats als mestres en relació al treball amb famílies. Aquesta sí que és una gran pretensió, però es que no entenc l'educació a l'escola sense comptar amb la **participació de les famílies d'una manera real i transformadora**.

Com a mestres no ens podem oblidar de la seva importància i rellevància a l'escola. **De totes, amb totes i per totes les famílies!** Espero que aquesta guia ens ajudi a no perdre-ho de vista!

Som-hi!

Elisenda Reig

Introducció

La col·laboració i la implicació de les famílies en l'educació dels seus fills és essencial i com a mestres hem de vetllar per fer de l'escola un espai de diàleg i participació suficientment obert per tal que les famílies s'hi sentin acollides.

Famílies i escola tenim el mateix objectiu comú: proporcionar experiències d'aprenentatge per tal que els infants es desenvolupin satisfactòriament i aprenguin. És per això que des de l'escola hem de generar la situació de col·laboració mútua a partir d'una comunicació fluida i des de la creació d'una relació de confiança i vincles positius.

La diversitat de famílies existent lligada al munt de variables i condicionants personals i socials que hi pot haver, farà que aquestes relacions s'hagin de fer sempre de manera molt personalitzada. Tanmateix, disposar d'elements generals que puguin orientar i ajudar en la tasca docent sempre serà útil.

Seguidament trobareu deu preguntes que potser us feu en relació al treball amb les famílies dels alumnes i les seves possibles respostes orientadores les quals les haureu d'adaptar al vostre estil educatiu.

FAQS. Preguntes freqüents

1
Quins tipus de famílies em puc trobar?

2
Què he de fer per cuidar les relacions amb les famílies?

3
Com puc incloure les famílies en el dia a dia de l'escola?

4
Quins aspectes he de tenir en compte davant de possibles conflictes amb les famílies?

5
Quines estratègies comunicatives són les més adients per treballar amb les famílies?

6
Quines informacions cal facilitar a les famílies?

7
Com puc portar a terme les entrevistes amb les famílies?

8
Com puc dinamitzar les reunions de classe amb les famílies?

9
Què he de tenir en compte a l'hora de comunicar l'avaluació dels infants mitjançant informes?

10
Què he de fer en cas de...?

FAQS. Preguntes freqüents

Quins tipus de famílies em puc trobar?

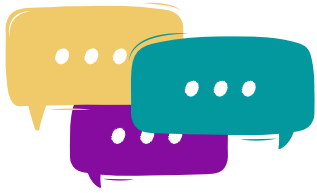
El model de família ha anat variant al llarg del temps a la nostra societat i s'han establert **nous models de diversitat familiar** que ens obliguen a parlar de famílies en plural i que modifiquen el concepte clàssic que hi havia de família.

El concepte de família actual és ric i plural i com a mestres hem de tenir-ho sempre en compte. No totes les famílies són iguals. Trobarem diversitat i desigualtat familiar.

Possible classificació de les famílies

Segons l'estructura	Segons la formació	Segons les circumstàncies de l'entorn	Segons els estils i la manera com els seus membres es relacionen
<ul style="list-style-type: none"> • Tradicional (un pare i una mare) • Monoparental (un sol pare/una sola mare) per viduitat, per abandonament o per pròpia decisió de ser mare o pare. • Homoparental (dos pares / dues mares)	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptiva • Acollidora • Reconstituïda o enllaçada (formada a partir de pares/mares amb fills d'unions anteriors) • Inseminació artificial (amb totes les seves variacions com ara a partir de donants d'esperma o d'òvuls i per subrogació)	<ul style="list-style-type: none"> • Famílies migrants, refugiades (també els menors no acompanyats que viuen en un centre d'acollida i que mantenen vincles amb la seva família en el país d'origen). • Famílies extenses per pèrdua de l'habitatge i condicions econòmiques adverses, però també avis que fan el paper dels pares en absència d'aquests. • ...	<ul style="list-style-type: none"> • De com s'exerceix l'autoritat • De com es respecta la voluntat dels uns i dels altres • De com es distribueixen les tasques domèstiques • De com s'aprofita el lleure • De com s'expressen els afectes • De l'existència o no de creences religioses • Dels gustos en el menjar • Estil de vida i consum • De com es gestiona l'autonomia, la responsabilitat • ...

Font: Adaptació de Salvador i Carreras (2015)

FAQS. Preguntes freqüents

Possibles elements a tenir en compte

Estructura

En podrà determinar el tipus de relacions, influència i control que s'estableixi entre ells. Per tant, que sigui una família biparental, monoparental o enllaçada podrà fer-ne variar les relacions. Tanmateix, no podem encasellar les famílies amb qui col·laborem en funció d'etiquetes ja que les circumstàncies d'unes i altres, malgrat estructures similars, pot ser molt diferent en funció d'altres factors dels propis membres i/o de l'entorn.

Implicació

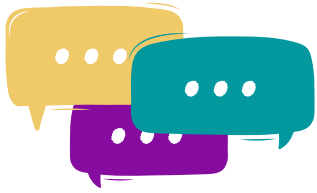
Alguns autors com Collet (2017) parlen de **famílies visibles, invisibles i hipervisibles** en funció de la seva veu, presència i visibilitat desiguels a l'escola. L'autor remarca, però, la importància d'identificar i prendre consciència de quines famílies hi ha dins l'escola i de tenir en compte que "invisibles" no és necessàriament que no vulguin participar sinó que poden concórrer aspectes culturals i de comprensió de codis que no afavoreixin aquesta visibilització.

Habilitats parentals

No hi ha cap escola per a aprendre a ser mares i pares. Així **cadascú educarà els fills i filles en base a diferents paràmetres**. Com a mestres ho hem de tenir present i disposar de recursos davant de famílies que presentin dificultats en les habilitats parentals. **Comptarem sempre amb el suport d'altres professionals** (EAP, la Comissió Social...) i els recursos comunitaris: grups de reflexió i suport adreçats a famílies, formació per les famílies...

FAQS. Preguntes freqüents

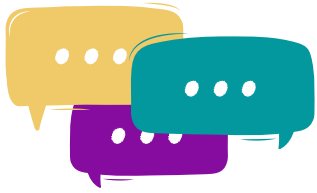
2

Què he de fer per cuidar les relacions amb les famílies?

El primer que caldrà tenir en compte és **atribuir a les famílies el seu rol fonamental en l'educació** dels seus fills i filles. Des d'aquesta premissa els mestres ens haurem de posicionar des de la **col·laboració i la complicitat** i entenent les famílies com el millor aliat en la nostra tasca. Caldrà, doncs, no perdre mai de vista que **tant mestres com famílies busquem el mateix objectiu**: que els infants aprenguin, es desenvolupin satisfactòriament i que no perdin mai les ganes de continuar aprenent.

Propostes

- Treballem sempre des del **respecte mutu i la corresponsabilitat** educativa.
- Cuidem les **relacions igualitàries** on cadascú aporti coneixements diferents però alhora complementaris.
- Escoltem a la família amb interès. **No la prejudgem**. Tots tenim el mateix objectiu: el benestar dels infants (encara que a vegades ens pugui costar de reconèixer-ho des de la nostra òptica particular).
- Aprofundim en la nostra formació en **autoconeixement, estratègies d'escolta i de comunicació assertiva**. Això ens permetrà situar-nos des de l'acompanyament.
- Establim **criteris educatius comuns** des d'una relació constructiva. Això ajudarà a la continuïtat de la tasca educativa escola – llar.
- Els mestres **no som posseïdors de la veritat**. La família també té coneixement a aportar. Tenir un to i un posicionament de superioritat pot generar inseguretat i/o rebuig en les famílies.
- Tinguem sempre en compte la **diversitat de famílies** (cultures, estils, membres...). Caldrà que ens adaptem, doncs, a cada família i les seves particularitats. No esperem que siguin elles les que ho facin. .

FAQS. Preguntes freqüents

- Reconeguem a les famílies la **capacitat de prendre decisions**. Contribuïm a que siguin i se sentin més competents com a mares i pares. No s'han de convertir en professionals de l'educació, aquest és el nostre rol.
- Establim una **complicitat des de la professionalitat i el rigor**.
- Procurem explicar allò que fem i per què ho fem. Escoltem, exposem i argumentem. **Siguem transparents aprofitant el nostre àmbit d'expertesa**. Conèixer genera tranquil·litat i confiança.
- Valorem els **interessos i inquietuds de les famílies**. Fem-los partícips actius de l'evolució dels seus fills i filles.
- **No demanem que totes participin de la mateixa manera ni mesura**. Oferim opcions perquè cadascuna ho puguin fer d'acord al que se sentin més còmodes.
- **Quan hi hagi divergències** entre les famílies i nosaltres, **siguem capaços de positivitzar-ho**. Mirem de donar-hi sempre la volta, d'una altra manera entrarem en la confrontació.
- Busquem el **coneixement de les possibilitats i limitacions d'uns i altres**. Cuidar aquesta coneixença ens serà sempre molt útil.

FAQS. Preguntes freqüents

3

Com puc incloure les famílies en el dia a dia de l'escola?

El **Pla d'Acció Tutorial** és l'eina de programació que ens marcarà les accions educatives a dur a terme en relació als infants i per tant, caldrà planificar totes les intervencions incloent-hi també les famílies.

El nostre objectiu sempre hauria de ser **que les famílies se sentissin acollides a l'escola i partícips imprescindibles** en l'educació dels seus fills en col·laboració amb nosaltres. Per tant, tot allò que fem haurà d'anar en aquesta direcció. **Cuidar la informació** que facilitem, els canals de comunicació que emprem i **oferir espais de participació** col·laborarà en una bona entesa amb les famílies i una millor integració d'aquestes en el dia a dia de l'escola.

Espais de participació

- **Col·laboració en activitats d'aula** convidant-les a venir a fer una activitat o presentació, generant grups de treball interactiu, acompanyant en sortides i/o activitats fora del centre...
- **Delegats** d'aula.
- **Comissions de treball** de l'escola.
- **Activitats de formació, xerrades, espais de debat...**
- **AFA** (Associació de Famílies de l'Escola)
- **Consell escolar** com a membre representant de les famílies.

FAQS. Preguntes freqüents

Vies de comunicació

Unidireccionals

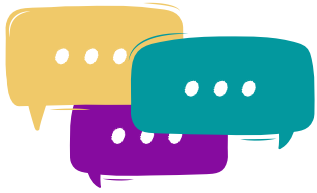
Comunicació d'informació pràctica, bàsica i/o necessària. Al ser per escrit ens assegurarem de revisar-la i assegurar-nos que transmet adequadament el missatge (cuidem la forma i el llenguatge).

- **Cartelleres i Taulers d'anuncis:** la informació ha d'estar actualitzada i cuidarem que tingui una presentació atractiva i un llenguatge assequible.
- **Notes d'agenda:** de contingut molt breu i caràcter individual.
- **Circulars:** per informacions generals del grup-classe o de l'escola.
- **Informes:** per informar de l'avaluació dels progressos de l'infant. El llenguatge ha de ser clar i assequible.
- **Informació a les xarxes:** xarxes socials, web...

Bidireccionals

Comunicació d'informació oral i relacional. Podrà ser formal i preparada (entrevistes, reunions...) o informal i improvisada (entrades i sortides, converses en activitats...). Tindrem molt en compte l'expressió verbal i no verbal (les paraules que utilitzem, el to, la proxèmia...) així com la capacitat d'escolta activa.

- **Entrades i sortides:** Són moments informals molt interessants per intercanviar informació de caràcter breu i del dia a dia. Buscarem altres llocs i moments per tractar els temes de més profunditat i/o complexitat.
- **Entrevistes:** de caràcter individual. Veure FAQ 7
- **Reunions:** de caràcter grupal. Veure FAQ 8

FAQS. Preguntes freqüents

4

Quins aspectes he de tenir en compte davant de possibles conflictes amb les famílies?

La relació famílies i escola no està exempta de dificultats. Hem de tenir en compte que **les situacions de conflicte són inherents en les relacions**. Per tant el que serà realment important és com fem la gestió d'aquest conflicte.

Tant les famílies com els mestres podem ser generadors de conflictes. Tenir en compte això serà un element fonamental per a treballar-los.

Davant de qualsevol dificultat o conflicte amb les famílies procurarem primer de tot **no personalitzar el conflicte**. Procurarem **empatitzar per tal de comprendre i orientar**, si s'escau. La intervenció es farà cuidant que no se sentin amenaçades. I mirarem de **procurar que reverteixin en la millora de l'acció educativa**.

Caldrà tenir en compte també la **diversitat de famílies** que hi ha. **No les podem tractar a totes de manera estandaritzada** ja que això ens pot generar dificultats d'entesa i relació.

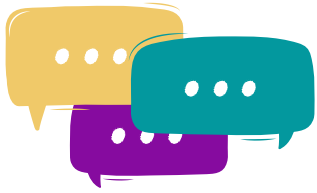
Possibles situacions que ens podem trobar

- * Famílies molt interessades en la informació relativa als seus fills i molt poc en aspectes metodològics o organitzatius del centre.
- *Diferent percepció del mestre i de la família sobre l'infant.
- *Diferent manera d'entendre com s'ha d'educar els infants.
- *Poc o nul interès de la família pel que passa a l'escola. No es mostren interessats en el funcionament escolar i mostren una aparent indiferència a les propostes i orientacions dels mestres.
- *Desconfiança en la professionalitat dels mestres la qual cosa provoca hostilitat.

Possibles propostes a tenir en compte

- Vetllar per fer entendre la importància dels diferents nivells de comunicació (generals sobre el grup o l'escola i específics sobre l'infant).
- Cal tenir molt present la diferència entre la realitat a casa i a l'escola. Positivitzar la diferència de parer (així ens complementem, tenim una visió més completa des d'aquestes dues mirades diferents...)
- Saber explicar de forma clara i entenedora la línia educativa del centre, saber escoltar a les famílies i posar en valor i tenir en compte, en la mesura del possible, les seves aportacions ajudarà a millorar aquesta situació.
- Això pot ésser per diversos motius: timidesa, qüestions socioculturals, desatenció de les funcions parentals, entre altres. Cadascuna requerirà d'un enfocament diferent. No pressuposem d'entrada. Caldrà doncs parar atenció en trobar-ne el motiu.
- Una actitud relaxada i saber trobar el motiu de la desconfiança ajudarà a resoldre aquest tipus de dificultat.

FAQS. Preguntes freqüents

5

Quines estratègies comunicatives són les més adients per treballar amb les famílies?

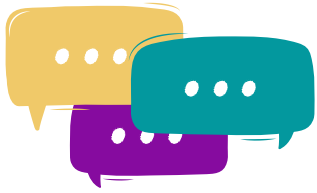
Des de l'escola haurem d'establir un **clima i ambient de col·laboració amb les famílies des de la creació de vincles positius i de confiança mútua.**

La comunicació efectiva serà aquella que a banda d'informar ajudi a crear un **sentiment de pertinença compartida i cooperació en l'educació dels infants.**

Per tant, serà tan important informar com **saber escoltar. Recollir i valorar propostes, inquietuds i suggeriments** de les famílies serà essencial.

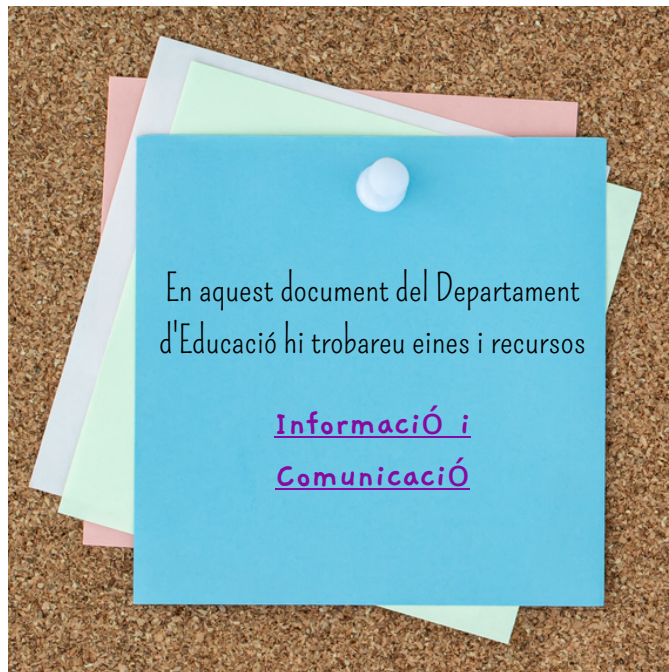
Proposta d'estratègies

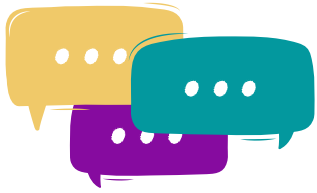
- Emprar un **llenguatge comprensible per les famílies**. Adeqüem el nostre vocabulari tècnic propi per tal que sigui més assequible. Utilitzar-lo sense filtres pot generar barreres en la comunicació. Utilitzar exemples o metàfores és una bona manera de fer-lo entenedor.
- Utilitzar un **to proper, afable i educat** en les paraules i les formes.
- **Ser clars** en com comuniquem i el què comuniquem. Vetllem per tal **que el missatge s'entengui correctament**. Evitem perversions comunicatives.
- Demostrar una **actitud receptiva i d'escolta activa** davant del que ens volen comunicar les famílies. Actituds com anar mirant els fulls o el rellotge, per exemple, no conviden a la bona entesa.
- Evitar posar-nos al mateix nivell en cas que les famílies faltin el respecte o no utilitzin les habilitats adequades. **Mantinguem la calma i siguem assertius.**

FAQS. Preguntes freqüents

- Saber **redireccionar la conversa amb habilitat i correcció quan apareixen temes que no pertoquen** pel motiu que sigui (no és la reunió adequada, és un tema que no incumbeix a la família que el comenta...). **No obviem el dubte, neguit o idea que aparegui ni l'ajornem indefinidament.** Ex. "Aquesta aportació/idea és molt interessant... la tindrem en compte en properes ocasions... si us sembla la podríem parlar en una propera/altra reunió/entrevista..."
- Procurar **ser equitatis en el temps que dediquem a cada família** tant en espais formals com informals. Posem límits coherents a aquelles que més ens reclamen i estiguem atents a aquelles que passen més desapercebudes.
- Saber **situar-nos en la distància professional justa.** La nostra funció no és establir una amistat amb les famílies. Això no treu que siguem cordials i agradables, ni massa propers ni massa freds i distants.

FAQS. Preguntes freqüents

6

Quines informacions cal facilitar a les famílies?

Facilitarem tota aquella informació que hagi estat aprovada pel Claustre de Mestres i el Consell Escolar **per tal que les famílies coneguin el funcionament del centre i facilitem així la seva participació** en els diferents àmbits escolars. Igualment haurem de facilitar tota aquella **informació relativa al seu fill o filla.**

Vetllarem sempre per fer-la arribar de la manera més **transparent** possible i pels **canals de comunicació més adients.**

Recollirem únicament la informació rellevant (que necessitem i ens és útil) per a l'acció educativa amb l'infant. Sempre tindrem present el per què sol·licitem una informació i cuidarem **no envair la privacitat de les famílies.**

Procurarem ser molt **curosos amb la protecció de dades.**

FAQS. Preguntes freqüents

7

Com puc portar a terme les entrevistes amb les famílies?

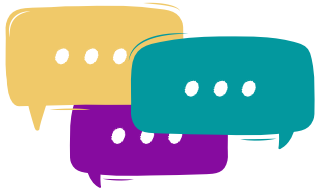
Les entrevistes són **una molt bona oportunitat per conèixer-nos** amb les famílies i generar relacions de **confiança i col·laboració** recíproca de manera particular. La visió d'uns i altres ens ajudarà a veure l'infant de manera més integral i per tant a aconseguir el nostre objectiu comú: el benestar de l'infant.

Tanmateix per a molts mestres novells aquesta situació de tracte amb les famílies en un espai formal tan particular pot produir **pors, tensions i/o desconcert**.

Amb pràctica i experiència millorarà. Al principi, doncs, potser ens ajudarà comptar amb guions d'entrevista molt detallats i tenir-ho tot molt estructurat. **Confiem en la nostra vàlua com a mestres, siguem sincers i asertius** i a poc a poc ja podrem fer-les més confortablement.

Aspectes a tenir en compte

- De com hagi estat preparada l'entrevista en dependrà l'èxit. **Cal tenir clar l'objectiu i els temes** que hi vulguem tractar i tenir previst alternatives davant de possibles canvis. Tenir un guió preparat ens pot ajudar.
- Convocarem la reunió amb suficient temps i ens assegurarem la confirmació d'assistència. **Planificar bé el temps** de què disposem i vetllar perquè sigui el suficient per aconseguir una conversa enriquidora.
- **Decidir l'assistència o no de l'infant** ja que això en determinarà els objectius, el llenguatge i el desenvolupament.
- Cuidarem com fem la **recollida d'informació** per tal que no entorpeixi l'entrevista i dificulti la interrelació i comunicació.
- L'**espai físic** serà important. Vetllarem perquè sigui un espai que convidi al diàleg on no hi hagi interferències i puguem garantir la intimitat i confidencialitat de tot el que tractem. Tindrem en compte el tipus d'entrevista que volem fer (la inicial potser la podem fer a l'aula i així conèixer-ne els espais o, si hi ha hagut algun conflicte potser la podem fer en un lloc més neutre, per exemple).

FAQS. Preguntes freqüents

8

Com puc dinamitzar les reunions de classe amb les famílies?

Les reunions d'inici de curs són el **primer contacte amb les famílies** dels nostres alumnes per tant a banda de ser **informatives** haurien de poder ser un **espai relacional** i un bon punt de partida **per generar una relació de confiança i de col·laboració** entre famílies i escola.

Per tant, com decidim dinamitzar les reunions serà cabdal.

Aspectes a tenir en compte

Abans

- Cal que la reunió estigui **ben preparada** d'aquesta manera tenim més possibilitats que vagi bé i podrem estar més relaxats i atents als esdeveniments (què explicarem/farem, qui dinamitzarà els punts, quin material utilitzarem).
- Hem de buscar **horaris que facilitin l'assistència** al màxim de famílies possibles.
- Caldrà fer arribar la **convocatòria de reunió** amb suficient temps perquè les famílies s'organitzin. Uns dies previs es pot fer un recordatori.
- Valorar **si els infants formaran part o no de la reunió**. Si no tenim previst que ho facin preveure un espai d'atenció pels infants (amb la col·laboració de l'AFA). D'aquesta manera facilitarem l'assistència de les famílies.
- Pensar i preparar bé l'**espai físic** on es durà a terme la reunió. Un espai agradable facilitarà la comunicació. Procurem que sigui suficientment ample pel nombre de participants, que sigui una zona sense sorolls/interferències...
- La **disposició de les cadires** també serà important en funció de com vulguem enfocar la reunió. En cercle o semicercle ens convidarà a una relació de diàleg i col·laborativa.

FAQS. Preguntes freqüents

Durant

- La **puntualitat** en l'inici de la reunió (i del final) seran molt importants. Per tant, caldrà anar controlant el temps sense que suposi un entrebanc a la comunicació.
- Utilitzar un **llenguatge proper i entenedor** (veure FAQS 5).
- Vetllar perquè sigui **accessible per a totes les famílies** (intèrprets, converses individuals per qui detectem dubtes, necessitats especials...)
- Generar espai per a la **participació** (espai de diàleg i conversa) i la **interacció** entre famílies.
- **Reconduir la situació** quan apareixen temes que no pertocuen pel motiu que sigui. No obviem el dubte, neguit o idea que aparegui ni l'ajornem indefinidament.

Després

- **Valorar l'esforç d'assistència** a la reunió i vetllar perquè la informació arribi a totes les famílies, fins i tot a les que no han pogut assistir-hi.
- Fer una **avaluació de la reunió**. Tenir en compte l'opinió de les famílies també.

Per saber-ne més. Pren nota!

Guia "Com redissenyar les reunions amb les famílies" de la Fundació Bofill

FAQS. Preguntes freqüents

9

Què he de tenir en compte a l'hora de comunicar l'avaluació dels infants mitjançant informes?

L'avaluació ens ha de servir per **valorar el procés d'aprenentatge dels infants**. El Departament d'Educació estipula que cal facilitar un informe escrit trimestral a les famílies els quals, si s'utilitzen adequadament, poden ser **eines molt útils per compartir** els resultats dels aprenentatges i l'evolució i progrés de l'infant.

Caldrà compartir amb les famílies, però, que els informes són únicament una eina més i **els haurem de fer partícips d'aquesta avaluació** en molts altres moments i espais (reunions, entrevistes...).

Enfocarem, doncs, els informes com a **eines per dialogar i compartir propostes**, amb les famílies i els mateixos infants, per tal que aquests esdevinguin ciutadans més competents.

Vetllarem perquè l'informe estigui...

...**ben redactat** amb un llenguatge clar i entenedor per a les famílies.

...enfocat de la manera més **objectiva** possible.

...redactat **en positiu**.

...completament **personalitzat**.

Per saber-ne més.

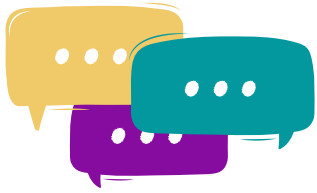
"Com han de ser els informes per a les famílies" de Neus Sanmartí i Teresa Pigrau

"Com podem fer bons informes d'avaluació?" de Nati Bergadà

"Com podem millorar els informes d'avaluació" del Departament d'Educació

"Informació per a les famílies sobre l'avaluació" del Departament d'Educació

FAQS. Preguntes freqüents

10

Què he de fer en cas de...?

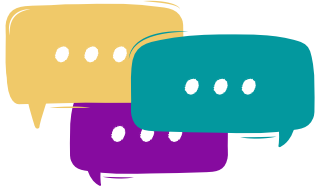
Són moltes les situacions que ens podem trobar dins l'escola. És per això que hi ha redactats **protocols d'actuació** per guiar els professionals en els passos a seguir per a gestionar aquestes situacions de manera sistematitzada.

Per a qualsevol intervenció que fem amb els infants hem de **tenir en compte les seves famílies**. És per això que seguidament trobaràs un llistat de protocols que et poden ser d'utilitat.

- Atenció dels infants amb al·lèrgies alimentàries i/o al làtex en l'àmbit escolar
- Atenció dels infants amb diabetis en l'àmbit escolar
- Actuació amb menors de catorze anys en situacions de conflicte o comissió d'una infracció penal
- Intervenció en cas de conflicte greu amb l'alumnat
- Maltractament infantil i adolescent
- Prevenició, detecció i intervenció de processos de radicalització violenta als centres educatius
- Prevenició, detecció i intervenció davant conductes d'odi i discriminació
- Prevenició, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals
- Prevenició, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGBTI
- Prevenició, detecció i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat
- Protocol d'àmbit comunitari de prevenició, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme

Recorda! Revisem sempre les últimes actualitzacions dels protocols (ja que poden anar canviant amb el temps), apliquem en tot moment el sentit comú i treballem en equip!

Webs d'interès

És molta i variada la **informació sobre famílies que podem trobar a la xarxa**. Aquí trobareu l'enllaç a dos departaments de la Generalitat de Catalunya amb punts específics sobre famílies que ens poden ser d'interès.

The screenshot shows the 'Famílies' section of the Departament d'Educació website. It features a navigation bar with 'Inici', 'Departament', 'Àmbits d'actuació', 'Tràmits', 'Serveis', and 'Actualitat'. Below the title 'Famílies', there is a brief introduction and a 'Recomanem...' section with a link to 'Prevenició i detecció de l'assetjament'. There are also social media icons and a 'Sabies que...' section.

Departament d'Educació. Famílies

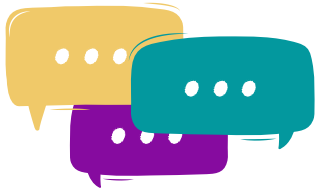
Xarxa telemàtica educativa de Catalunya

The screenshot shows the 'Comunitat educativa. Escola i famílies' page on the XTEC website. It features a navigation bar with 'Recursos', 'Centres', 'Currículum i orientació', 'Comunitat', 'Formació', 'Projectes', 'Innovació', 'Serveis educatius', and 'Atenció a l'usuari'. Below the title, there are several content boxes: 'Acol·lida', 'Carta de compromís', 'Acció tutorial compartida', 'Informació i comunicació', 'Formació', and 'Participació'. There are also sections for 'Aplicació informàtica' and 'Documents de referència'.

The screenshot shows the 'Famílies' section of the Departament de Drets Socials website. It features a navigation bar with 'Famílies' and social media icons. Below the title, there is a brief introduction and a grid of links to various resources: 'SOAF (Servei d'Orientació i Acompanyament a les Famílies)', 'Mapa de recursos en criança positiva a Catalunya', 'Famílies en xarxa', 'Famílies nombroses', 'Famílies monoparentals', 'Formació per a pares i mares', 'Lleure familiar', and 'Dia Internacional de les Famílies'. There is also a 'Directe a' section with links to 'Ajuts, subvencions i altres tràmits', 'Publicacions', and 'Legislació'. A 'Eines per a famílies sobre criança positiva' button is visible at the bottom right.

Departament de Drets Socials. Famílies

Bibliografia consultada

Collet, J.; Besalú, X.; Feu, J. i Tort, A. (2014). Escuelas, familias y resultados académicos. Un nuevo modelo de análisis de las relaciones entre docentes y progenitores para el éxito de todo el alumnado. *Revista de Profesorado*, vol. 18, núm. 2, p. 7-33.

Collet, J., i Tort, A. (2011). Famílies, escola i èxit: millorar els vincles per millorar els resultats (Vol. 87). Fundació Jaume Bofill.

Collet, J. i Tort, A. (2017). Escola, famílies i comunitat. Ediciones Octaedro.

Comas, M. i Riera, J. (2019). Claus per repensar el paper de les famílies dins la comunitat educativa. *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018* p. 355-394. Fundació Jaume Bofill.

de la Guardia, R (2007). La relació professorat famílies a l'educació infantil. *Guix d'Infantil* (35). 31-34.

Ferrer, M. i Riera, M. (2015). Relaciones y encuentros con las familias en Educación Infantil. *RELADEI*. Vol. 4 (2), 27-42

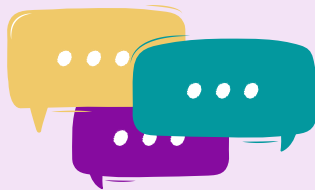
Mora, F. (2018). Relació família i escola. Una mirada respectuosa. UIB ([enllaç al document](#)).

Perellada C. (2008). Familia y escuela ¿se invaden, se necesitan...?. *Cuadernos de pedagogía*. (378). 46-51

Salvador, L. i Carreras, P. (2015). Família? Famílies!. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

Sorribas, M et al. La implementació d'activitats i estratègies de col·laboració amb les famílies. *Intervenció amb famílies i atenció als infants en risc social*. ([enllaç al document](#)).

famílies i escola
GUIA PRÀCTICA PER A MESTRES NOVELLS